

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΑ

2017 -2025

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ

Προδρόμου 1 & Χείλωνος 17, 1448 Λευκωσία, Κύπρος

Τηλ. 22605300, Φαξ: 22605527

Ηλεκτρον. Διεύθυνση: ministryofhealth@moh.gov.cy, URL: <http://www.moh.gov.cy>

Τίτλος στα ελληνικά: Στρατηγική για τα Δικαιώματα του Παιδιού στην Υγεία

CYPRUS MINISTRY OF HEALTH

1, Prodromou street & 17 Chilonos Street, CY-1448 Nicosia, Cyprus

Tel. +35722605300, Fax. +35722605527

e-mail: ministryofhealth@moh.gov.cy, URL: <http://www.moh.gov.cy>

Title in English: Strategy on the Rights of the Child in health

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΥΓΕΙΑ – ΒΑΣΙΚΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
A. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ.....	8
1. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΑΙΔΙ	9
2. ΜΗ ΜΕΤΑΔΟΤΙΚΑ ΝΟΣΗΜΑΤΑ (ΜΜΝ)	18
3. ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΜΗΤΡΙΚΟΣ ΘΗΛΑΣΜΟΣ (ΜΘ)	22
4. ΛΟΙΜΩΔΗ ΝΟΣΗΜΑΤΑ - ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΟΙ	27
5. ΠΡΟΛΗΨΗ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΒΙΑΣ	31
5.1 ΠΡΟΛΗΨΗ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ.....	31
5.2 ΠΡΟΛΗΨΗ ΒΙΑΣ.....	32
6. ΑΛΚΟΟΛ, ΟΥΣΙΕΣ, ΚΑΠΝΟΣ	37
7. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	42
8. ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ (ΣΑΥΔ) – ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ	46
B. ΟΡΑΜΑ, ΑΠΟΣΤΟΛΗ, ΠΥΛΩΝΕΣ & ΑΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	50
ΟΡΑΜΑ	50
ΑΠΟΣΤΟΛΗ	50
ΠΥΛΩΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ.....	50
ΑΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΠΥΛΩΝΑ.....	50
Γ. ΔΡΑΣΕΙΣ	51
1. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΑΙΔΙ	52
2. ΜΗ ΜΕΤΑΔΟΤΙΚΑ ΝΟΣΗΜΑΤΑ (ΜΜΝ)	60
3. ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΜΗΤΡΙΚΟΣ ΘΗΛΑΣΜΟΣ (ΜΘ)	62
4. ΛΟΙΜΩΔΗ ΝΟΣΗΜΑΤΑ – ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΟΙ	67
5. ΠΡΟΛΗΨΗ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΒΙΑΣ	70
5.1 ΠΡΟΛΗΨΗ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ.....	70
5.2 ΠΡΟΛΗΨΗ ΒΙΑΣ.....	71
6. ΑΛΚΟΟΛ, ΟΥΣΙΕΣ ΚΑΙ ΚΑΠΝΟΣ	74
7. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	79
8. ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ / ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ.....	81
Δ. ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ	86
Ε. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	87
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΩΝ	87

Η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα ερμηνεύει το δικαίωμα στην υγεία ως **«ένα περιεκτικό δικαίωμα» το οποίο καλύπτει, όχι μόνο μια έγκαιρη και κατάλληλη φροντίδα υγείας, αλλά και τους υποκείμενους καθοριστικούς παράγοντες της υγείας, όπως είναι η πρόσβαση σε ασφαλές και πόσιμο νερό και υγιεινή, η επαρκής προμήθεια ασφαλούς φαγητού, η διατροφή και η στέγη, οι υγιεινές επαγγελματικές και περιβαλλοντικές συνθήκες και η πρόσβαση σε εκπαίδευση και πληροφόρηση σχετικές με την υγεία, περιλαμβανομένης της σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας.**

Στη χώρα μας, υπάρχει ένα ευρύ νομοθετικό πλαίσιο που καλύπτει τα δικαιώματα του παιδιού με κυριότερο τη Σύμβαση περί των Δικαιωμάτων του Παιδιού του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών που έχει κυρωθεί με τους περί της Σύμβασης περί των Δικαιωμάτων του Παιδιού (Κυρωτικούς) Νόμους του 1990 έως 2010¹. Η Σύμβαση κατοχυρώνει τα πολιτικά, αστικά και κοινωνικά δικαιώματα του παιδιού που για σκοπούς της Σύμβασης, παιδί θεωρείται το άτομο μέχρι την ηλικία των 18 ετών.

Η **Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού**¹, αποτελεί το πληρέστερο διεθνές κείμενο στον τομέα του Δικαίου Ανηλίκων και γίνεται λόγος για δύο διαφορετικές κατηγορίες δικαιωμάτων: α) τα δικαιώματα που αναφέρονται στην ανάγκη των παιδιών για προστασία και φροντίδα, τα οποία υπαγορεύουν την υποχρέωση της πολιτείας για παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών και β) τα δικαιώματα που προωθούν τη συμμετοχή και αυτονομία των παιδιών.

Όσον αφορά ειδικότερα στην υγεία, το άρθρο 24 της Σύμβασης αναφέρεται στο δικαίωμα του παιδιού να απολαμβάνει το καλύτερο δυνατό επίπεδο υγείας και να επωφελείται από τις υπηρεσίες ιατρικής θεραπείας και αποκατάστασης. Το δικαίωμα αυτό καθορίζει μια σειρά από υποχρεώσεις για τα κράτη που υπογράφουν τη Σύμβαση:

- Τα Συμβαλλόμενα Κράτη επιδιώκουν να διασφαλίσουν το ότι κανένα παιδί δε θα στερείται το δικαίωμα πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας και αποκατάστασης.
- Τα Συμβαλλόμενα Κράτη πρέπει να παίρνουν τα κατάλληλα μέτρα για να μειώσουν τη βρεφική και παιδική θνησιμότητα.
Πρέπει να εξασφαλίζουν σε κάθε παιδί την απαραίτητη ιατρική περίθαλψη.
Πρέπει να αγωνίζονται κατά της ασθένειας και της κακής διατροφής.
Πρέπει να εξασφαλίζουν στις μητέρες την κατάλληλη περίθαλψη πριν και μετά τον τοκετό.
Πρέπει να ενημερώνουν τα παιδιά και τους γονείς για τα θέματα υγείας και διατροφής, για την υγιεινή του περιβάλλοντος και την πρόληψη των ατυχημάτων.
Πρέπει να αναπτύσσουν την προληπτική ιατρική φροντίδα και τις υπηρεσίες οικογενειακού προγραμματισμού.
- Τα Συμβαλλόμενα Κράτη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να προωθήσουν και να ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία, ώστε να επιτύχουν σταδιακά την πλήρη πραγματοποίηση του δικαιώματος στην υγεία.

¹ Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του παιδιού
<http://www.childcom.org.cy/ccr/ccr.nsf/All/EEEB265A5BC737C6C2257466004935F9?OpenDocument>

Η διάσταση της αναπηρίας καλύπτεται σύμφωνα με το άρθρο 4 του κυρωτικού της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών² για τα Δικαιώματα με Αναπηρία Νόμου (Ν. 8(III) του 2011)³, το οποίο καθιστά υποχρέωση του κράτους όπως λαμβάνει υπόψη την προστασία και προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία σε όλες τις πολιτικές και τα προγράμματα. Σύμφωνα με το άρθρο 7 της Σύμβασης («Παιδιά με αναπηρίες») όλα τα δικαιώματα και ελευθερίες διασφαλίζονται στα παιδιά με αναπηρίες σε ίση βάση με τα άλλα παιδιά.

Επίσης, με βάση την ίδια Σύμβαση (άρθρο 25 «Υγεία» και 26 «Ένταξη και αποκατάσταση») προβλέπεται ανάμεσα σε άλλα, σε σχέση με τα παιδιά, ότι διασφαλίζεται το δικαίωμα της απόλαυσης της υγείας χωρίς διάκριση με βάση την αναπηρία, της παροχής φροντίδας υγείας και προγραμμάτων στο ίδιο εύρος, ποιότητα και επίπεδο σε ίση βάση με τους άλλους, δωρεάν ή σε οικονομικά προσιτά και οι επαγγελματίες στον τομέα της υγείας παρέχουν φροντίδα της ίδιας ποιότητας στα παιδιά με αναπηρία όπως τους άλλους.

² Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία και Προαιρετικό Πρωτόκολλο, http://www.unric.org/el/index.php?option=com_content&view=article&id=46

³ Ο περί της Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες και περί Συναφών Θεμάτων (Κυρωτικός) Νόμος του 2011 (Ν. 8(III)/2011)

Κεντρικό ρόλο στο Στρατηγικό Σχεδιασμό του Υπουργείου Υγείας (ΥΥ) διαδραματίζει η Προώθηση των Δικαιωμάτων του παιδιού στον τομέα της υγείας. Η σημασία που αποδίδει το Υπουργείο Υγείας στην προαγωγή, διαρκή προστασία και υποστήριξη των δικαιωμάτων του παιδιού στην υγεία, οδήγησε στο διήμερο εργαστήριο για διαμόρφωση της Εθνικής Στρατηγικής. Η εκπόνηση της Στρατηγικής για τα Δικαιώματα του Παιδιού στην Υγεία, εντάσσεται στις προτεραιότητες του Υπουργείου Υγείας και έχει περιληφθεί στο Στρατηγικό του σχεδιασμό για τα έτη 2017-2020⁴.

Επίσης, η ανάγκη για την ανάπτυξη της Στρατηγικής, απορρέει από την ανάγκη για βέλτιστη ανάπτυξη της διαθεσιμότητας, της πρόσβασης, της αποδοχής και της προσαρμογής των υπηρεσιών υγείας.

Στη χώρα μας, υπάρχει ένα ευρύ νομοθετικό πλαίσιο που καλύπτει τα δικαιώματα του παιδιού με κυριότερο τη Σύμβαση περί των Δικαιωμάτων του Παιδιού του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών που έχει κυρωθεί με τους περί της Σύμβασης περί των Δικαιωμάτων του Παιδιού (Κυρωτικούς) Νόμους του 1990 έως 2010.

Παράλληλα τα δικαιώματα του παιδιού στο χώρο της υγείας προασπίζονται γενικότερα μέσα από το Νόμο Περί κατοχύρωσης και Προστασίας των Δικαιωμάτων των Ασθενών του 2004 (1(Ι)/2005) αλλά και μέσα από το θεσμό του Λειτουργού των δικαιωμάτων των ασθενών στα Κρατικά Νοσηλεύτρια.

Επιπρόσθετα, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) τόσο μέσα από τους στόχους της Στρατηγικής Υγείας 2020⁵ όσο και με την υιοθέτηση της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής Υγείας για τα παιδιά και τους εφήβους (Investing in children: the European child and adolescent health strategy, 2015-2020)⁶ καλεί τα κυβερνήσεις για να προωθήσουν δράσεις και να βοηθήσουν τα παιδιά ώστε να αποκτήσουν το καλύτερο δυνατό επίπεδο υγείας, ευημερίας και ανάπτυξης. Επίσης, καλούν σε εγρήγορση τα Κράτη Μέλη (κμ) για να μειώσουν το πρόβλημα των μη μεταδοτικών νοσημάτων στα παιδιά.

Οι κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για την ανάπτυξη Φιλικών προς το παιδί Υπηρεσιών Υγείας⁷, σημειώνει ότι οι θεμελιώδεις αρχές που πρέπει να χαρακτηρίζουν τις «Φιλικές προς το Παιδί» υπηρεσίες υγείας, περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

1. Σεβασμός των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των ειδικών δικαιωμάτων του παιδιού.
2. Αξιοπρέπεια
3. Συμμετοχή
4. Ισότιμη πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας
5. Το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού

⁴ Υπουργείο Υγείας: Στρατηγικό Σχέδιο 2017 -2019, Αύγουστος 2016

⁵ Health 2020: the European policy for health and well-being: <http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-policy/health-2020-the-european-policy-for-health-and-well-being>

⁶ Investing in children: the European child and adolescent health strategy 2015–2020, <http://www.euro.who.int/en/health-topics/Life-stages/child-and-adolescent-health/policy/investing-in-children-the-european-child-and-adolescent-health-strategy-20152020>

⁷ Council of Europe, Guidelines on Child-Friendly Health Care, 21st September 2011.

Τι είναι η Στρατηγική για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Η Στρατηγική για τα Δικαιώματα του Παιδιού στην Υγεία, στοχεύει στο να αποτελέσει ένα «οδηγό», με τον οποίο δίνεται έμφαση στην προαγωγή και προστασία των δικαιωμάτων υγείας των παιδιών που διαμένουν στην Κύπρο και παρέχεται ένα ξεκάθαρο πλαίσιο δράσης για τη βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης μέσα από μεθόδους διατομεακής συνεργασίας για παροχή ολιστικής φροντίδας υγείας προς το παιδί, με τη δική του ενεργό εμπλοκή.

Το περιεχόμενο τη Στρατηγικής, θέτει τις κατευθυντήριες γραμμές για όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, για τα θέματα αρμοδιότητάς τους. Επιπλέον, περιλαμβάνει ειδικούς στόχους και καθορισμένες δράσεις που πρέπει να προωθηθούν από τους εμπλεκόμενους.

Μεθοδολογία και Δομή Στρατηγικής

Η Στρατηγική, ετοιμάστηκε με τη συνδρομή στελεχών των εμπλεκόμενων Υπουργείων και άλλων φορέων του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και των Μη Κερδοσκοπικών Οργανισμών (ΜΚΟ) (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι) οι οποίοι συμμετείχαν σε διήμερο Εργαστήριο του Υπουργείου Υγείας, στις 23-24 Ιουνίου 2016.

Στο πλαίσιο της Αρχής της Συμμετοχής, σύμφωνα με την οποία τα παιδιά θα πρέπει να θεωρούνται ενεργά μέλη της κοινωνίας, να συμμετέχουν ενεργά στις αποφάσεις που αφορούν την υγεία, και οι απόψεις του να λαμβάνονται υπόψη κατά τη λήψη των αποφάσεων, πραγματοποιήθηκε διαβούλευση του Υπουργού Υγείας με την Ομάδα Εφήβων Συμβούλων της Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού (ΟΕΣ), στις 8 Νοεμβρίου 2016. Τα ίδια τα παιδιά κατά τη διάρκεια της διαβούλευσης, τόνισαν ότι ο όρος υγεία περιλαμβάνει τη σωματική, ψυχική και τη συναισθηματική υγεία.

Οι απόψεις και εισηγήσεις των παιδιών υποβλήθηκαν επίσης, μέσω της Κυπριακής Παιδοβουλής και αξιοποιήθηκαν για βελτίωση της Στρατηγικής πριν την ολοκλήρωσή της.

Η διαβούλευση με τους διάφορους εμπλεκόμενους (Υπουργεία/ Υπηρεσίες/ ΜΚΟ/ Εκπρόσωποι παιδιών και γονέων) συνεχίστηκε καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας σύνταξης και είχε τη μορφή συνεχούς διαβούλευσης.

Η Στρατηγική για τα Δικαιώματα του παιδιού στην υγεία, δεν είναι ένα στατικό κείμενο, αλλά θα έχει τη δυναμική των τροποποιήσεων και βελτιώσεων, της κριτικής της κοινωνίας και των ίδιων των παιδιών, ως προς την υλοποίηση και την αποδοχή των στόχων και των δράσεων που προτείνονται.

Όπου γίνεται αναφορά σε παιδιά αφορά σε όλες οι ομάδες παιδιών (παιδιά με αναπηρίες, μετανάστες, παιδιά που έχουν υποστεί βία ή κακοποίηση και άλλες ευάλωτες ομάδες). Όλα τα μέτρα και δράσεις θα λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες όλων των ομάδων του πληθυσμού και θα δίνεται έμφαση στη μη-διάκριση βάσει αναπηρίας, φύλου, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας του φύλου, γλωσσικού, πολιτιστικού και μεταναστευτικού και οικονομικού υπόβαθρου.

Επίσης, όλα τα μέτρα και δράσεις (προληπτικές, κατασταλτικές, επιμορφωτικές) που περιλαμβάνονται στη Στρατηγική, περιλαμβανομένων των δράσεων που αφορούν στην οικογενειακή και αναπαραγωγική υγεία και δικαιώματα θα πρέπει να απευθύνονται εξίσου και να είναι συμπεριληπτικές και για τα παιδιά που διαμένουν σε ιδρύματα, στέγες ή που δεν φοιτούν στα γενικά σχολεία.

Η Στρατηγική περιλαμβάνει οκτώ (8) Πυλώνες ως εξής:

1. Υπηρεσίες Υγείας προς το Παιδί
2. Μη Μεταδοτικά Νοσήματα (MMN)
3. Διατροφή και Μητρικός Θηλασμός
4. Λοιμώδη Νοσήματα – Εμβολιασμοί
5. Πρόληψη της βίας και των ατυχημάτων
6. Αλκοόλ, Ουσίες, Καπνός
7. Περιβάλλον
8. Σεξουαλική και Αναπαραγωγική υγεία και Δικαιώματα

Η Στρατηγική διαρθρώνεται ως ακολούθως:

Στην **Εισαγωγή** γίνεται αναλυτική παρουσίαση του πλαισίου κατάρτισης της Στρατηγικής και δίνονται λεπτομέρειες για τη διαδικασία που ακολουθήθηκε για την κατάρτισή της.

Στην **πρώτη ενότητα**, παρουσιάζεται η υφιστάμενη κατάσταση για κάθε ένα από τους Πυλώνες της Στρατηγικής μέσα από σύντομη περιγραφή των πολιτικών/ δράσεων του κάθε εμπλεκόμενου φορέα.

Στη **δεύτερη ενότητα**, καταγράφονται το Όραμα, οι Πυλώνες και Άξονες Δράσης της Στρατηγικής.

Στην **Τρίτη ενότητα** έχουν καταγραφεί στόχοι και Προτεινόμενες Δράσεις για Υλοποίηση.

Τόσο η περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης όσο και οι δράσεις για υλοποίηση στοχεύουν να καλύψουν τους εξής τομείς:

1. Θεσμικό / Νομικό Πλαίσιο
2. Πρόληψη της ασθένειας / Προαγωγή της Υγείας / Έγκαιρη Διάγνωση και Θεραπεία / Αποκατάσταση για τον Πυλώνα «Υπηρεσίες Υγείας»
3. Εκπαίδευση των Εμπλεκόμενων
4. Δείκτες Υγείας

Τέλος, στην **τέταρτη ενότητα** γίνεται περιγραφή του τρόπου με τον οποίο θα προωθηθεί η υλοποίηση της Στρατηγικής με τη δημιουργία Επιτροπής Παρακολούθησης Υλοποίησης αποτελούμενης από εκπροσώπους όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

Α. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

1. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΑΙΔΙ

Θεσμικό / Νομικό Πλαίσιο	Υπουργείο Υγείας	Ιατροφαρμακευτική Περίθαλψη Σύμφωνα με το σύστημα υγείας της Κύπρου παροχές ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης χορηγούνται σε: (α) Κύπριους και Ευρωπαίους Πολίτες που έχουν εισφορές στο Ταμείο Κοινωνικών Ασφαλίσεων για ελάχιστη περίοδο τριών χρόνων (βασικές προϋποθέσεις), και (β) πληρούν συγκεκριμένα εισοδηματικά και άλλα κριτήρια. Διευκρινίζεται ότι: i. παιδιά ηλικίας μέχρι δεκαοκτώ (18) ετών, εξαιρούνται από τη προϋπόθεση των εισφορών στις Κοινωνικές Ασφαλίσεις, νοουμένου ότι κατοικούν μόνιμα στις ελεγχόμενες από τη Δημοκρατία περιοχές ii. Τα εισοδηματικά κριτήρια διαφοροποιούνται ή καταργούνται για άτομα με συγκεκριμένα προβλήματα υγείας. Πχ. τετραπληγικοί και παραπληγικοί, δικαιούνται παροχές ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης ανεξάρτητα από το ύψος των εισοδημάτων τους ή των εισοδημάτων της οικογένειάς τους. Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Φροντίδα Υγείας στο Δημόσιο τομέα Η παροχή υπηρεσιών υγείας στα παιδιά, στο δημόσιο τομέα γίνεται από τα Νοσοκομεία και από ένα δίκτυο Κέντρων Υγείας το οποίο διασφαλίζει την εύκολη πρόσβασή τους σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας. Στο εξειδικευμένο Νοσοκομείο Αρχ. Μακάριος ΙΙΙ στη Λευκωσία / προσφέρονται υπηρεσίες υγείας σε εγκύους, παιδιά και εφήβους. Οι υπηρεσίες οδοντιατρικής φροντίδας που προσφέρονται για παιδιά από τις Δημόσιες Οδοντιατρικές Υπηρεσίες από όλες τις οδοντιατρικές κλινικές.
-------------------------------------	-------------------------	---

Θεσμικό / Νομικό Πλαίσιο		Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας Πολιτική τους, η παροχή ξεχωριστών υπηρεσιών σε παιδιά και εφήβους τόσο σε ενδονοσοκομειακές όσο και εξωνοσοκομειακές δομές.
		Σχολιατρική Υπηρεσία Η λειτουργία της ξεκίνησε με Υπουργική Απόφαση το 1976. Παρέχονται προληπτικές υπηρεσίες υγείας σε όλα τα παιδιά που φοιτούν σε σχολεία Δημοτικής, Μέσης και Μέσης-Τεχνικής Εκπαίδευσης. Καλύπτονται όλα τα παιδιά που φοιτούν στο δημόσιο τομέα και από τη σχολική χρονιά 2015 – 2016 ορισμένες υπηρεσίες Σχολιατρικής παρέχονται και στα παιδιά που φοιτούν σε σχολεία του ιδιωτικού τομέα (παραχώρηση φαρμακευτικού υλικού, ενημέρωση για τους αναγκαίους εμβολιασμούς, χορήγηση εμβολίου HPV σύμφωνα με το πρόγραμμα του Υπουργείου Υγείας, διερεύνηση λοιμωδών νοσημάτων, εκτίμηση εμβολιαστικής κάλυψης, εφαρμογή Σχολιατρικής Οδοντιατρικής, συμμετοχή σε προγράμματα συνεχούς εκπαίδευσης της Σχολιατρικής).
		Σχολιοδοντιατρική Παρέχονται προληπτικές υπηρεσίες οδοντιατρικής σε μαθητές Προδημοτικής, Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης. Τέλος οι Δημόσιες Οδοντιατρικές Υπηρεσίες διαθέτουν 4 κινητές μονάδες οι οποίες επισκέπτονται δημοτικά σχολεία που βρίσκονται σε απομακρυσμένες περιοχές ή περιοχές χαμηλού κοινωνικο-οικονομικού επιπέδου και με αυξημένο δείκτη τερηδόνας και προσφέρουν στα παιδιά δωρεάν προληπτική και θεραπευτική αγωγή.
		Ευάλωτες Ομάδες Παιδιών Αιτητές Διεθνούς Προστασίας και Πολιτικοί Πρόσφυγες Παραχώρηση δωρεάν ιατροφαρμακευτική περίθαλψη στους ασυνόδευτους ανήλικους ή σε παιδιά αιτητών διεθνούς προστασίας και πολιτικών προσφύγων.

Θεσμικό / Νομικό Πλαίσιο		Εγκύκλιος Υπουργείου Υγείας (Υ.Υ.11.11.09/4, ημερομηνίας 02/12/2011 Με Εγκύκλιο του Υπουργείου Υγείας, διασφαλίζεται η πρόσβαση όλων των παιδιών σε υπηρεσίες υγείας - όλα τα παιδιά και έγκυες ανεξάρτητα του καθεστώτος παραμονής τους στη χώρα, έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και τη δυνατότητα πλήρους κάλυψης του κόστους των υπηρεσιών υγείας που τους παρέχονται. Πρόγραμμα αποστολής παιδιών στον ιδιωτικό τομέα ή στο εξωτερικό Εφαρμόζεται στις περιπτώσεις που οι ανάγκες σε υπηρεσίες υγείας δεν καλύπτονται από το Δημόσιο τομέα. Παιδιά με αναπηρίες Τα παιδιά με αναπηρίες που πληρούν τα εισοδηματικά κριτήρια δικαιούνται ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Παιδιά που δεν πληρούν τα εισοδηματικά κριτήρια αλλά η κατάσταση της υγείας τους περιλαμβάνεται στον κατάλογο ασθενών που δικαιούνται είτε πλήρη περίθαλψη είτε κάποιες υπηρεσίες αναφορικά με την ασθένειά τους. Παιδιά που δεν πληρούν τα εισοδηματικά κριτήρια ούτε περιλαμβάνονται στον κατάλογο ασθενών που δικαιούνται ειδικές παροχές καταβάλλουν για τη νοσηλεία τους σε κρατικά ποσό ανάλογα με το εισόδημα της οικογένειάς τους. Παιδιά με σπάνιες νόσους Οι υπηρεσίες που ασχολούνται με την αντιμετώπιση των σπανίων νοσημάτων στην Κύπρο είναι το Νοσοκομείο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος III (κλινική γενετικής), Κέντρο Μεσογειακής αναιμίας (NAM III και επαρχιακά νοσοκομεία Λάρνακας, Λεμεσού, Πάφου, Αμμοχώστου), Ινστιτούτο Νευρολογίας και Γενετικής (Λευκωσία), Ογκολογικά Τμήματα (νοσοκομείων Λευκωσίας, Λεμεσού και Ογκολογικό Κέντρο Τράπεζας Κύπρου, Δημόσια μεγάλα νοσοκομεία: αντιμετωπίζονται ασθενείς με σπάνια ρευματολογικά, αιματολογικά, αιμορραγικά, ανοσολογικά, ενδοκρινικά, καρδιολογικά, γαστρεντερολογικά, ορθοπεδικά, οφθαλμολογικά και άλλα νοσήματα στις αντίστοιχες κλινικές ειδικότητες. Επίσης σημαντικό στην παιδική ηλικία είναι οι παρεμβάσεις αντιμετώπισης μέσω της αποκατάστασης των παιδιών. Στις θεραπείες αυτές περιλαμβάνονται η φυσικοθεραπεία, η εργοθεραπεία, η λογοθεραπεία, η ψυχολογική υποστήριξη, η διατροφική παρέμβαση και
--	--	---

		άλλες. Ακόμα μέσα από τις χορηγίες των Υπουργείων Υγείας, Εργασίας και Παιδείας υποστηρίζεται η λειτουργία θεραπευτικών κέντρων ή προγραμμάτων που απευθύνονται κυρίως σε παιδιά ή εφήβους ή νεαρούς ενήλικες (π.χ. το πρόγραμμα παρέμβασης Portage, το πρόγραμμα αυτισμού, το Κέντρο Σπαστικών και Αναπήρων, η Κιβωτός, το Δικαίωμα Ζωής, Η Ηλιαχτίδα Ζωής, ο Άγιος Χριστόφορος, ο Ερυθρός Σταυρός κ.ά.). Μέσα από τα κέντρα αυτά και τα προγράμματα προσφέρονται θεραπευτικές παρεμβάσεις από ειδικούς θεραπευτές που συχνά ευρίσκονται σε συνεργασία με τους θεράποντες ιατρούς. Οι ίδιες πρόνοιες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης ισχύουν και για παιδιά με σπάνια νοσήματα. Στην περίπτωση που λόγω της σπανιότητας του νοσήματος δεν υπάρχει πρόνοια στους Κανονισμούς, τότε ενεργοποιείται η διαδικασία εξέτασης κατά περίπτωση. Σημειώνεται ότι βασικό κριτήριο έγκρισης παροχής δωρεάν υπηρεσιών αποτελεί το αναμενόμενο κόστος νοσηλείας. Παιδιά με χρόνια νοσήματα Οι ίδιες όπως πιο πάνω πρόνοιες ισχύουν και για παιδιά με χρόνια νοσήματα.
		Βιβλιάριο Υγείας Παιδιού Αναθεώρησή του Βιβλιαρίου Υγείας Παιδιού, ολοκληρώθηκε το 2014 και ήταν αποτέλεσμα συνεργασίας του Υπουργείου Υγείας με σχετικούς Επιστημονικούς φορείς κυρίως την Παιδιατρική Εταιρεία Κύπρου. Αποτελεί σημαντικό εργαλείο παροχής φροντίδας υγείας στο παιδί, από τους εμπλεκόμενους λειτουργούς υγείας.
		Ιστορικό Υγείας Παιδιού Απουσία ενιαίου συστήματος καταγραφής του ιστορικού του ασθενή με αποτέλεσμα το παιδί να χρειάζεται να επαναλαμβάνει το ιστορικό σε όλο το προσωπικό υγείας που το εξυπηρετεί.
		Ενημέρωση του παιδιού για την κατάσταση της υγείας του Η συνήθης πρακτική που εφαρμόζεται από τους επαγγελματίες υγείας είναι η παροχή πληροφόρησης προς τους γονείς και όχι στα ίδια τα παιδιά.

		Φαρμακευτικές Υπηρεσίες Καθορισμός των αναγκών και προμήθεια φαρμάκων και εμβολίων για την κάλυψη των αναγκών των παιδιών στο πλαίσιο της παροχής υπηρεσιών φροντίδας υγείας στο δημόσιο τομέα.
	Ιδιωτικός τομέας	Υπηρεσίες πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμια ιατρικής και οδοντιατρικής φροντίδας στα παιδιά μέσα από ένα πολύ καλό δίκτυο ιδιωτών παιδιάτρων/ παιδοοδοντιάτρων σε όλη την Κύπρο.
	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (ΥΠΠ)	Ακολουθώντας τις πρόνοιες της Νομοθεσίας του 1997 Περί Υγείας και Ασφάλειας έχει δημιουργηθεί ειδικό Γραφείο Ασφάλειας και Υγείας στο ΥΠΠ με εποπτικό και συμβουλευτικό ρόλο τόσο για θέματα κτιριακών εγκαταστάσεων όσο και διαχείρισης θεμάτων που αφορούν την υγεία των μαθητών και εκπαιδευτικών. Το Νοσοκομείο Αρχ. Μακάριος ΙΙΙ στη Λευκωσία, στελεχώνεται με εκπαιδευτικό προσωπικό για κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών των παιδιών που χρειάζεται να παραμείνουν στο νοσοκομείο για μεγάλο χρονικό διάστημα ενώ στα ίδια πλαίσια προσφέρει κατ' οίκον εκπαίδευση σε παιδιά που για λόγους υγείας απουσιάζουν από το σχολείο.
	Υπουργείο Υγείας	Προληπτικές Υπηρεσίες Υγείας σε παιδιά (0-18 ετών) σε παιδιατρικές κλινικές, ιατρεία του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα. Προληπτικές Υπηρεσίες Υγείας προς το παιδί (0 – 6 χρονών) στα Κέντρα Προστασίας Μητρότητας και Ευημερίας Παιδιού από Επισκέπτες/τριες Υγείας. Αυτές περιλαμβάνουν την παρακολούθηση και καταγραφή της σωματικής και ψυχοκινητικής ανάπτυξης και εξέλιξής τους, τους προληπτικούς ελέγχους για έγκαιρη ανίχνευση πιθανών προβλημάτων υγείας και παραπομπή σε ειδικούς όπως ο, έλεγχος οπτικής και ακουστικής οξύτητας σε παιδιά 4 χρονών και ακουστικής οξύτητας σε βρέφη 7-9 μηνών, χορήγηση εμβολίων κατ' οίκον επισκέψεις κυρίως σε οικογένειες με πρωτότοκο νεογέννητο για την προστασία και προαγωγή της υγείας του. Μέσω της υφιστάμενης δικτύωσης των Κέντρων Προστασίας Μητρότητας και Ευημερίας Παιδιού

Πρόληψη Ασθένειας / Προαγωγή Υγείας / Έγκαιρη Διάγνωση/ Θεραπεία / Αποκατάσταση		διασφαλίζονται η εύκολη πρόσβαση καθώς και η μείωση του αποκλεισμού και των κοινωνικών ανισοτήτων. Προληπτικές Υπηρεσίες Υγείας προς το παιδί (6 – 18 χρονών) μέσω της Σχολιατρικής Υπηρεσίας. Παρέχονται υπηρεσίες υγείας από Σχολιάτρους όσο και Επισκέπτες/τριες Υγείας, σε όλα τα δημόσια σχολεία Δημοτικής, Μέσης, και Μέσης-Τεχνικής εκπαίδευσης με στόχο την έγκαιρη ανίχνευση, αντιμετώπιση και παρακολούθηση προβλημάτων υγείας του παιδιού στο πλαίσιο του σχολείου, τη διασφάλιση υγιεινών περιβαλλοντικών συνθηκών στο σχολικό χώρο και την πρόληψη λοιμωδών νοσημάτων. Συγκεκριμένα παρέχονται προληπτικές ιατρικές εξετάσεις στους μαθητές (Α και Δ Δημοτικού και Α Γυμνασίου, Λυκείου και Τεχνικών), σωματομετρήσεις, σκολιωμετρήσεις έλεγχος, οπτικής και ακουστικής οξύτητας και αχρωματοψίας, διενέργεια εμβολιασμών σε καθορισμένες ηλικίες σύμφωνα με το Σχήμα Εμβολιασμών του Υπουργείου Υγείας, καθώς και εκπαιδευτικά προγράμματα αγωγής και προαγωγής της υγείας. Οδοντιατρικές Υπηρεσίες Υγείας προς το παιδί - Μέσα από παρεχόμενες υπηρεσίες του δημόσιου αλλά και του ιδιωτικού τομέα. Όσον αφορά στον δημόσιο τομέα, η προληπτική οδοντιατρική φροντίδα περιλαμβάνει κλινική εξέταση, καθαρισμούς, τοπικές εφαρμογές φθορίου και προληπτικές εμφράξεις. Η δευτεροβάθμια οδοντιατρική φροντίδα περιλαμβάνει εμφράξεις, εξαγωγές, ενδοδοντικές θεραπείες. Στο Νοσοκομείο Λευκωσίας λειτουργεί τα τελευταία χρόνια κλινική παιδοδοντίας για αντιμετώπιση δύσκολων και περιπλεγμένων περιστατικών. Για παιδιά που είναι αδύνατη η αντιμετώπισή τους στην οδοντιατρική καρέκλα προφέρεται η αναγκαία θεραπεία υπό γενική αναισθησία Αναφορικά με την ορθοδοντική θεραπεία αυτή προσφέρεται σε παιδιά που πληρούν συγκεκριμένα οικονομικά αλλά και λειτουργικά κριτήρια . Ο ειδικός ορθοδοντικός εδρεύει στο Παλαιό Νοσοκομείο Λευκωσίας.
---	--	--

		Σε σχέση με τη σχολιοδοντιατρική υπηρεσία προσφέρονται τα ακόλουθα προγράμματα για παιδιά ηλικίας 5-15 ετών: α) δωρεάν προληπτική και θεραπευτική αγωγή σε παιδιά δημοτικής εκπαίδευσης μέσω των 4 κινητών οδοντιατρικών μονάδων β) δωρεάν οδοντιατρική εξέταση όλων των 6χρονων, 5χρονων και σε πιλοτική βάση των 15χρονων παιδιών που φοιτούν σε δημόσια και ιδιωτικά σχολεία γ) εξέταση και παραπομπή για δωρεάν οδοντιατρική φροντίδα όλων των 11χρονων παιδιών που φοιτούν σε δημόσια ή και ιδιωτικά σχολεία σε ιδιώτη οδοντίατρο της επιλογής τους. Τα έξοδα του προγράμματος καλύπτονται από τις Δημόσιες Οδοντιατρικές Υπηρεσίες. Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας – Παρέχουν υπηρεσίες ψυχικής υγείας ειδικά για παιδιά και εφήβους μέσα από εξειδικευμένες δομές και προσωπικό. Έχουν αναπτύξει εκπαιδευτικό Πρόγραμμα με στόχο την πρόληψη του σχολικού εκφοβισμού. Οι Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Εφήβων λειτουργούν προληπτικά αλλά και παρεμβατικά στην αξιολόγηση και θεραπεία παιδιών και εφήβων με διάφορες ψυχοκοινωνικές δυσκολίες καθώς και συμβουλευτικά προς στις οικογένειες τους. Είναι διεπαγγελματικά στελεχωμένες με παιδοψυχιάτρους (επιστημονικούς συντονιστές), ειδικούς ψυχολόγους, εργοθεραπευτές και νοσηλεύτες ψυχικής υγείας. Έχουν επεκταθεί σε όλες τις πόλεις της Κύπρου με την λειτουργία αντίστοιχων κοινοτικών κέντρων βελτιώνοντας την προσβασιμότητα και αποδοτικότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών. Λειτουργεί επίσης η ενδονοσοκομειακή μονάδα νοσηλείας εφήβων με σοβαρές ψυχοκοινωνικές δυσκολίες στο NAM III και το Κέντρο Πρόληψης και Αντιμετώπισης των Διατροφικών Διαταραχών επίσης στο NAM III για παιδιά και νέους ενήλικες μέχρι 19 χρόνων. Γενικό Χημείο του Κράτους – Στο πλαίσιο των επίσημων ελέγχων που γίνονται σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες περιλαμβάνεται μεγάλος αριθμός προϊόντων διαφόρων ειδών, που χρησιμοποιούνται από παιδιά. Επιπρόσθετα, εκπονούνται ερευνητικά έργα με δράσεις που αφορούν ειδικά στα παιδιά. Γίνονται επίσης δράσεις ευαισθητοποίησης και επιμόρφωσης του κοινού, των επαγγελματιών υγείας, των εκπαιδευτικών, των γονέων και των ίδιων των παιδιών.
--	--	---

	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού	Υιοθετώντας την ολιστική προσέγγιση σε σχέση με την εκπαίδευση των παιδιών, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, έχει εντάξει στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών των μαθητών Δημοτικής Εκπαίδευσης το μάθημα «Αγωγής Υγείας», ενώ στη Μέση Εκπαίδευση συναφή θέματα αναπτύσσονται μέσα από τα μαθήματα της Βιολογίας και της Οικιακής Οικονομίας. Δημιουργία Ομάδας Άμεσης Παρέμβασης στα σχολεία με στόχο την αντιμετώπιση άμεσα και ολιστικά φαινομένων παραβατικότητας και κακής συμπεριφοράς στα σχολεία. Υποστήριξη παιδιών με ειδικές ανάγκες και μαθησιακές δυσκολίες η οποία προσφέρεται σε συνεργασία με λειτουργούς υγείας, εκπαιδευτικούς, συνοδούς.
	Μη Κερδοσκοπικοί Οργανισμοί (ΜΚΟ) / Άλλοι	Σύνδεσμοι Γονέων Ομαδική ασφάλιση των παιδιών η οποία καλύπτει τα παιδιά ολόχρονα / επί 24ωρου βάσεως σε περίπτωση ατυχημάτων. Η ασφάλιση των παιδιών γίνεται μέσω συμβολαίων ομαδικής ασφάλισης αλλά δεν είναι υποχρεωτική για όλα τα παιδιά. Ορισμένα παιδιά παραμένουν ανασφάλιστα, αν επιλέξουν οι γονείς να μην συμμετέχουν στο πρόγραμμα.
	Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων	Παροχή Υπηρεσιών αποκατάστασης
Εκπαίδευση / Ανάπτυξη Εμπλεκόμενων	Υπουργείο Υγείας	Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση Επαγγελματιών Υγείας Εφαρμογή προγραμμάτων συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Εκπαίδευσης Προσωπικού από το Δημόσιο τομέα (Συντονιστές Μάθησης, Διαχειριστές Μάθησης σε κάθε Νοσοκομείο/Υπηρεσία, Εντόπια εκπαίδευση, Σεμινάρια, Συνέδρια, Υποτροφίες μικρής διάρκειας στο εξωτερικό, Εκπαιδευτικά Προγράμματα ΚΑΔΔ).
		Φαρμακοποιοί Οι Φαρμακευτικές Υπηρεσίες συμμετέχουν στην Παιδιατρική Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Επιτροπή Φαρμάκων όσον αφορά στα παιδιατρικά φαρμακευτικά σκευάσματα.

	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού	Διοργανώνονται σε συστηματική βάση επιμορφωτικά προγράμματα για εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων σε θέματα Αγωγής Υγείας.
Δείκτες Υγείας / Έρευνα	Στατιστική Υπηρεσία	Δημογραφική Έκθεση
	Υπουργείο Υγείας	Μονάδα Παρακολούθησης Υγείας Δείκτης Βρεφικής/ Παιδικής Θνησιμότητας (www.moh.gov.cy) Δείκτης Βρεφικής/ Παιδικής Νοσηρότητας (www.moh.gov.cy) Στατιστικές Υγείας και Νοσοκομείων (www.moh.gov.cy)
		Ετήσια Έκθεση του Υπουργείου Υγείας (www.moh.gov.cy)
		Οδοντιατρικές Υπηρεσίες Παγκύπρια επιδημιολογική έρευνα Οδοντιατρικών Υπηρεσιών (2014). Η επικαιροποίηση του επιδημιολογικού χάρτη της Κύπρου γίνεται ανά δύο χρόνια. Εντός του 2016 αναμένεται η ολοκλήρωση της νέας έρευνας. Γενικό Χημείο του Κράτους (ΓΧΚ) – Ετήσιες εκθέσεις και ιστοσελίδα του ΓΧΚ (www.moh.gov.cy/sgl)

2. ΜΗ ΜΕΤΑΔΟΤΙΚΑ ΝΟΣΗΜΑΤΑ (MMN)

Θεσμικό / Νομικό Πλαίσιο	Στρατηγικές/ Προγράμματα	Δεν υπάρχει στρατηγική που να καλύπτει τα MMN ως ξεχωριστή αυτούσια οντότητα. Υπάρχουν προγράμματα που αφορούν σε ευάλωτες ομάδες στις οποίες περιλαμβάνονται και τα παιδιά. Για παράδειγμα, οι Εθνικές Στρατηγικές για τον Καρκίνο, τα Σπάνια Νοσήματα και το Σακχαρώδη Διαβήτη. Στρατηγικές για διάφορους προσδιοριστές της Υγείας όπως πχ για το αλκοόλ και το κάπνισμα εμπεριέχουν δράσεις που απευθύνονται σε ανήλικους.
		Διατομεακά προγράμματα/ πολιτικές που σχετίζονται με την πρόληψη και την αντιμετώπιση των MMN και στοχεύουν σε προσδιοριστές της Υγείας όπως πχ την υγιεινή διατροφή στα σχολεία (Υπουργείο Υγείας, Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος) και στο στράτευμα (Υπουργείο Άμυνας).
Πρόληψη ασθένειας / Προαγωγή Υγείας / Έγκαιρη Διάγνωση	Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Πρωτοβουλίες/ Δράσεις	Γενική Συνέλευση ΟΗΕ Πολιτική δήλωση για πρόληψη και έλεγχο των MMN του ΟΗΕ (2011)
		Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) Σχέδιο Δράσης για την πρόληψη και τον έλεγχο των MMN (2016-2025)
		Ευρωπαϊκή Ένωση Συμπεράσματα Συμβουλίου για πρόληψη και αντιμετώπιση των MMN (2014). Κοινή Δράση για την αντιμετώπιση των Χρόνιων Νοσημάτων - χρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα Υγείας της ΕΕ. Η προαγωγή της Υγείας και η πρόληψη αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της Κοινής Δράσης. Η Κύπρος έλαβε μέρος στην προηγούμενη Κοινή Δράση και θα συνεχίσει με τη νέα για την επόμενη πενταετία.

	Υπουργείο Υγείας	Σχολιατρική Υπηρεσία
		Κέντρα Προστασίας Μητρότητας και Ευημερίας Παιδιού
		Quasi οργανωμένα κατά την πρωτοβάθμια παιδιατρική εξέταση , όπου τόσο ο Ιδιωτικός όσο και Δημόσιος τομέας ελέγχουν σε τακτά διαστήματα διάφορους παράγοντες κινδύνου για το παιδί και παρέχουν συμβουλευτικές υπηρεσίες στους γονείς (σωματομέτρηση, οδηγίες διατροφής, εμβολιασμοί, ψυχική υγεία).
		Οδοντιατρικές Υπηρεσίες Ενημερωτικά προγράμματα και οδοντιατρικές εξετάσεις σε παιδιά της Προδημοτικής εκπαίδευσης, οδοντιατρικές εξετάσεις και ενημέρωση για τη στοματική υγεία στην πρώτη και πέμπτη τάξη της Δημοτικής Εκπαίδευσης και πιλοτικά σε συγκεκριμένο αριθμό σχολείων της Μέσης. (http://www.moh.gov.cy/moh/ds/ds.nsf/dmlUsInfo_gr/dmlUsInfo_gr?OpenDocument)
		Γενικό Χημείο του Κράτους – Τα επίσημα προγράμματα ελέγχου και τα έργα εφαρμοσμένης έρευνας που εκπονεί το ΓΧΚ στοχεύουν στην πρόληψη και προαγωγή της δημόσιας υγείας. Μεγάλο τους μέρος εστιάζεται σε θέματα που αφορούν στα παιδιά. πχ παιδικά παιχνίδια, παιδικές τροφές ,παιδικά ρούχα, παιδικά εμφιαλωμένα νερά, παιδικά καλλυντικά.
	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού	Μάθημα Αγωγής Υγείας σε όλες τις τάξεις της Δημοτικής Εκπαίδευσης. Σκοπός των προγραμμάτων Αγωγής Υγείας είναι η προάσπιση, η βελτίωση, και η προαγωγή της σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας των μαθητών/τριών, αφενός με την ενδυνάμωση της προσωπικότητάς τους, αφετέρου με την αναβάθμιση του κοινωνικού και φυσικού περιβάλλοντός τους (http://www.moec.gov.cy/agogi_ygeias/). Στη Μέση Εκπαίδευση η Αγωγή της Υγείας παρέχεται μέσα από μια Διαθεματική Προσέγγιση, ιδιαίτερα μέσα από τα μαθήματα της Οικιακής Οικονομίας και της Βιολογίας. Με βάση το Πρόγραμμα Σπουδών Αγωγής Υγείας περιλαμβάνονται θεματικές ενότητες που στοχεύουν στη σωματική, ψυχική και κοινωνική υγεία των μαθητών/τριών (Ανάπτυξη και Ενδυνάμωση Εαυτού, Ανάπτυξη Ασφαλούς και Υγιούς Τρόπου Ζωής, Δημιουργία και Βελτίωση Κοινωνικού Εαυτού και Δημιουργία Ενεργού Πολίτη). Παράλληλα, στόχος είναι η ενίσχυση της δημιουργικότητας, της κριτικής σκέψης, καθώς και η καλλιέργεια δεξιοτήτων των μαθητών/τριών μέσα από σύγχρονες

		μεθοδολογικές προσεγγίσεις. Ευρωπαϊκό δίκτυο σχολείων Προαγωγής της Υγείας - Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Σχολείων Προαγωγής Υγείας (Ε.Δ.Σ.Π.Υ.), στοχεύει στην ανάπτυξη υγιεινού τρόπου ζωής για όλα τα μέλη της σχολικής μονάδας. Το πρόγραμμα εφαρμόζεται σε όλα τα σχολεία Δημοτικής και σε αρκετά σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης με τη συνεργασία του Υπουργείου Υγείας. Πρόγραμμα «Ευ Ζην» - καρπός διακρατικής συμφωνίας με την Ελλάδα. Στα πλαίσια αυτού του προγράμματος, κάθε κυπριακό σχολείο που συμμετέχει συνεργάζεται για δύο χρόνια με ένα ελλαδικό και διερευνούν ένα θέμα σχετικό με την υγεία (κάπνισμα, αλκοόλ, ναρκωτικά, διατροφή κ.λπ.). Τέλος, η δημιουργία της Συντονιστικής Επιτροπής Αγωγής της Υγείας και Πολιτότητας που επιβλέπει τα προγράμματα Αγωγής της Υγείας και τη διάθεση του ειδικού προϋπολογισμού σε κάθε σχολική μονάδα. ΔΡΑΣΕ - έγκαιρη ανίχνευση μαθητών με αυξημένα προβλήματα, με στόχο την έγκαιρη παρέμβαση.
	ΜΚΟ	Παγκύπρια Σχολή Γονέων Βασικός σκοπός είναι η στήριξη των γονέων, ώστε να μπορούν να ανταποκριθούν με επιτυχία στο σύνθετο και δύσκολο ρόλο τους, όπως αυτός διαμορφώνεται στις σύγχρονες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες (http://www.scholigoneon.org.cy/)
	Παιδιάτροι Ιδιωτικού τομέα	Οι ιδιώτες Παιδιάτροι - διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην ενημέρωση των γονιών και των παιδιών για ποικίλα θέματα υγείας όπως η διατροφή και άλλοι προσδιοριστές της Υγείας, είτε σε εξατομικευμένο επίπεδο στο ιατρείο, είτε μέσω διαλέξεων σε συνεργασία με άλλους φορείς πχ ΜΚΟ, ΜΜΕ, διαδίκτυο, κλπ.
	Ανιχνευτικά Προγράμματα	Προγράμματα για την παρακολούθηση της εγκύου, συμπεριλαμβανομένης και συμβουλευτικής σε θέματα συμπεριφοράς και διατροφής προσφέρονται σε οιονεί οργανωμένη βάση, τόσο από το δημόσιο, όσο και από τον ιδιωτικό τομέα (γυναικολόγοι - μαίες). Σε εξειδικευμένες περιπτώσεις όπως παθολογικοί ενδομήτριοι υπέρηχοι, οι γονείς παραπέμπονται στο Ινστιτούτο Νευρολογίας και Γενετικής για ολιστική αντιμετώπιση (εξετάσεις, συμβουλευτική).

		Οργανωμένα ανιχνευτικά προγράμματα - Εκτός από το Πρόγραμμα Πρόληψης της Θαλασσαιμίας, προσφέρονται σε συγκεκριμένες γεωγραφικές περιοχές στις οποίες η επίπτωση συγκεκριμένων γενετικών νοσημάτων είναι αυξημένη (π.χ. Νόσος του Friedreich, Κυστική Ίνωση).
Εκπαίδευση/ Ανάπτυξη Εμπλεκομένων	Επαγγελματίες Υγείας	Στο πλαίσιο της «Διά βίου μάθησης», με τη στενή συνεργασία του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, διοργανώνονται σεμινάρια, εργαστήρια και ημερίδες με στόχο την εκπαίδευση στα δρώμενα του τομέα της υγείας. Επίσης, διάφοροι επαγγελματίες αποστέλλονται με καθορισμένα κριτήρια για ολιγοήμερες ή πολυήμερες εκπαιδεύσεις σε συγκεκριμένα θέματα που αφορούν στα παιδιά (πχ ΣΔ, Παιδοκαρδιολογία, Σχολιατρική, κλπ). Σημαντικό ρόλο στη «Δια βίου μάθηση» διαδραματίζουν τα ιδιωτικά Πανεπιστήμια που προσφέρουν μεταπτυχιακά προγράμματα και το Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου, καθώς και η Αρχή Ανάπτυξης Ανθρωπίνου Δυναμικού.
	Υπουργείο Υγείας	Γενικό Χημείο του Κράτους – Πέραν από την εσωτερική επιμόρφωση του προσωπικού (ως επιστήμονες και κοινό), το ΓΧΚ διοργανώνει και συμμετέχει σε προγράμματα, ημερίδες κ.α., με στόχο την ενημέρωση και επιμόρφωση διαφόρων ομάδων αποδεκτών σε θέματα πρόληψης και καλών πρακτικών σε θέματα υγείας.
Δείκτες Υγείας/ Έρευνα	Στατιστική Υπηρεσία	Αρμόδια Αρχή για τον καταρτισμό και δημοσίευση των περισσότερων επίσημων στατιστικών στοιχείων της Κύπρου.
	Υπουργείο Υγείας	Μονάδα Παρακολούθησης Υγείας – Δείκτες Υγείας (επίπτωση, επιπολασμός, θνησιμότητα, νοσηρότητα)
		Γενικό Χημείο του Κράτους - Αριθμός ερευνητικών έργων που εκπονούνται και περιέχουν δράσεις που αφορούν στην υγεία των παιδιών.
		Γενικό Χημείο του Κράτους – Αριθμός ερευνητικών έργων που εκπονούνται και περιέχουν δράσεις για πού αφορούν στην υγεία των παιδιών

3. ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΜΗΤΡΙΚΟΣ ΘΗΛΑΣΜΟΣ (ΜΘ)

Θεσμικό / Νομικό Πλαίσιο	Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Δράσεις/ Πολιτικές	Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) Η από κοινού δήλωση του Π.Ο.Υ. και της UNICEF (1989) για την «Προστασία, Προώθηση και Υποστήριξη το Μητρικού Θηλασμού και τον ειδικό ρόλο των Μαιευτικών Υπηρεσιών».
		Διακήρυξη Innocenti 1990 Εφαρμογή των «Δέκα Βημάτων για Επιτυχή Μητρικό Θηλασμό»
		Ευρωπαϊκή Στρατηγική για προστασία, προαγωγή και υποστήριξη του ΜΘ (2008)
	Υπουργείο Υγείας	Εθνική Επιτροπή Μητρικού Θηλασμού (ΜΘ) & Στρατηγική Μητρικού Θηλασμού Συστάθηκε το 2012, κατόπιν απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου και σχετικής έγκρισης της Εθνικής Στρατηγικής με σκοπό την προαγωγή, προώθηση και υποστήριξη του ΜΘ στην Κύπρο.
		Εθνική Πολιτική ΜΘ Προώθηση δημιουργίας Φιλικών προς τα Βρέφη Νοσοκομείων (ΦΒΝ).
		Επιτροπή Διατροφής Υπουργείου Υγείας Αδρανής τα τελευταία χρόνια.
		Ο «Περί Τροφίμων (Έλεγχος και Πώληση) Νόμος» μέσα στον οποίο ενσωματώθηκε η Οδηγία 2006/141/ΕΚ η οποία αφορά τα τρόφιμα τα οποία προορίζονται για βρέφη και μικρά παιδιά.
		Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 609/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12ης Ιουνίου 2013 για τα τρόφιμα τα οποία προορίζονται για βρέφη και μικρά παιδιά και για τα τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς, και ως υποκατάστατα

		του συνόλου του διαιτολογίου για τον έλεγχο του σωματικού βάρους και για την κατάργηση της οδηγίας 92/52/ΕΟΚ του Συμβουλίου, των οδηγιών της Επιτροπής 96/8/ΕΚ, 1999/21/ΕΚ, 2006/125/ΕΚ και 2006/141/ΕΚ, της οδηγίας 2009/39/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και των κανονισμών της Επιτροπής (ΕΚ) αριθ. 41/2009 και (ΕΚ) αριθ. 953/2009. Ειδικότερα για τα τρόφιμα για βρέφη και μικρά παιδιά, σύμφωνα με τις πρόνοιες του εν λόγω Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εκδώσει τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/127 του οποίου η εφαρμογή ξεκινά το 2020.
	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού	Ο περί Σχολικών Κυλικείων Νόμος του 2000 και τροποποιητικός του 2005 Βάσει του οποίου γίνεται έλεγχος των σχολικών κυλικείων ώστε οι τροφές που προσφέρονται στους μαθητές να προέρχονται από σχετικό εγκεκριμένο κατάλογο υγιεινών τροφών.
Πρόληψη Ασθένειας / Προαγωγή Υγείας / Έγκαιρη Διάγνωση	Υπουργείο Υγείας	Εθνική Επιτροπή Μητρικού Θηλασμού Καθιέρωση του μήνα Οκτώβρη ως Μήνα προώθησης του ΜΘ στην Κύπρο από την Εθνική Επιτροπή Μητρικού Θηλασμού. Ενημερωτικό υλικό (στην ελληνική και αγγλική) για το μητρικό θηλασμό (βιβλιάρια, τρίπτυχα, αφίσες) σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή Βιβλιάριο Υγείας Παιδιού και Βιβλιάριο Υγείας Παιδιού για τους γονείς, βρίσκονται αναρτημένα στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Υγείας www.moh.gov.cy
		- Διαφωτιστικές διαλέξεις από μαίες σε όλα τα δημόσια μαιευτήρια προς τις έγκυες και τους μέλλοντες γονείς (πλεονεκτήματα ΜΘ, τεχνική ΜΘ, πρόληψη και αντιμετώπιση προβλημάτων ή δυσκολιών που μπορεί να προκύψουν κατά τη διάρκεια του ΜΘ, διατροφή της εγκύου και βρέφους / παιδιού). Παροχή υπηρεσιών ΜΘ από ειδικά καταρτισμένο προσωπικό (δημόσιος τομέας – μαίες και επισκέπτριες υγείας, ιδιωτικός τομέας – σύμβουλοι ΜΘ, παιδίατροι). Προγεννητική παρακολούθηση - οι μαίες ενημερώνουν και παρέχουν συμβουλευτική στις έγκυες αναφορικά με το ΜΘ, με σκοπό την ενδυνάμωσή τους. Ενημέρωση και υποστήριξη μητέρων από μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς.

		Σχολιατρική Υπηρεσία Πρόγραμμα Υγιεινού Προγεύματος (Γ' Δημοτικού), Πρόγραμμα για Πρόληψη Καρδιαγγειακών Παθήσεων (Δ' Δημοτικού) Πρόγραμμα Μεσογειακού Γεύματος στα Δημοτικά Σχολεία Πρόγραμμα Αγωγής Υγείας για τη διατροφή στη Δημοτική Εκπαίδευση και Α' Γυμνασίου
		Βιβλιάριο Υγείας Παιδιού για τους Γονείς Καθοδήγηση των γονιών όσον αφορά στη διατροφή του βρέφους και παιδιού.
		Γενικό Χημείο του Κράτους Πραγματοποιούνται τακτικοί επίσημοι έλεγχοι και επιτήρηση σε τρόφιμα που καλύπτουν όλα τα τμήματα της αλυσίδας παραγωγής τροφίμων «από το χωράφι ή φάρμα στο τραπέζι του καταναλωτή». Για το σκοπό αυτό, πραγματοποιούνται σε συνεργασία με τοπικές αρμόδιες αρχές έλεγχοι προληπτικού χαρακτήρα και δίνεται έμφαση κυρίως σε βασικά τρόφιμα που καταναλώνονται συχνά, κυρίως από ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού, όπως τα παιδιά και οι έγκυες γυναίκες. Διαχρονική συμμετοχή σε διάφορα προγράμματα, όπως το πρόγραμμα του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ) για διερεύνηση επίμονων ρύπων στο μητρικό γάλα. Αξιολόγηση, διαχείριση και διάχυση αποτελεσμάτων (π.χ. εκδόσεις σχετικά με την ασφάλεια και ποιότητα τροφίμων, πρόσθετα στα τρόφιμα, κατάλογοι θρεπτικής σύστασης κυττάρων τροφίμων, κ.α.)
		Επιτροπή Διατροφής Υπουργείου Υγείας Εθνικές Οδηγίες Διατροφής και Άσκησης για παιδιά ηλικίας 6-12 ετών (2008)

		Εθνικές Οδηγίες Διατροφής και Άσκησης για εφήβους (2008)
	Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος	Σχέδια της ΕΕ για Προώθηση της Κατανάλωσης Φρούτων, Λαχανικών, Γάλακτος και ορισμένων Γαλακτοκομικών Προϊόντων σε Μαθητές Σχολικών Ιδρυμάτων.
	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού	Αγωγή Υγείας μέσω του Αναλυτικού Προγράμματος για τη διατροφή.
		Η Κεντρική Επιτροπή Ελέγχου Σχολικών Κυλικείων κυκλοφορεί κατάλογο επιτρεπόμενων ειδών στα κυλικεία Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης προς ενημέρωση των παιδιών και των γονιών τους.
Εκπαίδευση / Ανάπτυξη Εμπλεκόμενων	Υπουργείο Υγείας	Οι μαίες, οι νοσηλεύτες και οι επισκέπτριες υγείας, μέσα στο πλαίσιο της συνεχούς επαγγελματικής τους εκπαίδευσης παρακολουθούν σεμινάρια τόσο εντόπιας εκπαίδευσης όσο και σεμινάρια εξωτερικού για ενίσχυση των γνώσεων και δεξιοτήτων τους σε θέματα που άπτονται του ΜΘ.
		Εθνική Επιτροπή Μητρικού Θηλασμού Η Εθνική Επιτροπή ΜΘ παρέχει εκπαιδευτικά σεμινάρια για το ΜΘ για επαγγελματίες υγείας που εμπλέκονται με τη μητέρα και το βρέφος.
Δείκτες Υγείας / Έρευνα	Υπουργείο Υγείας	Μονάδα Παρακολούθησης Υγείας Διατηρείται Αρχείο Γεννήσεων από το 2014, το οποίο προέρχεται από τις 34 Μαιευτικές μονάδες (5 δημόσια + 29 ιδιωτικά). Ανάμεσα στους δείκτες του Αρχείου Γεννήσεων, περιλαμβάνεται και δείκτης που αναφέρεται στο ΜΘ για το πρώτο 48ωρο τόσο από το δημόσιο όσο και από τον ιδιωτικό τομέα. Από το 2004 διατηρείται αρχείο Αιτιών Θανάτου (http://www.moh.gov.cy/moh/moh.nsf/page70_gr/page70_gr?OpenDocument).
		Παγκύπρια Έρευνα σχετικά με την πρακτική του ΜΘ σε παιδιά 17-24 μηνών ανά 3ετία, τελευταία έρευνα διεξήχθη το 2015. Παγκύπρια έρευνα για το ΜΘ, στο πλαίσιο χρηματοδότησης από τα ταμεία ΕΟΧ Νορβηγίας. Πραγματοποιήθηκε το 2015, από τον Παγκύπριο Σύνδεσμο Μητρικού Θηλασμού «Δώρο Ζωής» και το Τμήμα Νοσηλευτικής του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου, με τη Στήριξη της Εθνικής Επιτροπής Μητρικού Θηλασμού

		(http://www.breastfeeding-cyprus.org/). Έρευνες σχετικά με την πρακτική του μητρικού θηλασμού διενεργούνται κατά καιρούς από πτυχιακούς και μεταπτυχιακούς φοιτητές της Ιατρικής και Νοσηλευτικής. Ερευνητικά στοιχεία όσον αφορά στη συχνότητα εμφάνισης παιδικής παχυσαρκίας και διατροφικών διαταραχών έχουν διεξαχθεί από το Ινστιτούτο Υγεία του Παιδιού www.childhealth.ac.cy.
		Γενικό Χημείο του Κράτους – Αριθμός ερευνητικών έργων που εκπονούνται και περιέχουν δράσεις σχετικές με θέματα διατροφής.

4. ΛΟΙΜΩΔΗ ΝΟΣΗΜΑΤΑ - ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΟΙ

	Υπουργείο Υγείας / Εμβολιασμοί	Στην Κύπρο δεν υφίσταται νομοθεσία που να καθιστά διά νόμου υποχρεωτικούς τους εμβολιασμούς.
		Η πολιτική για το Πρόγραμμα Παιδικών Εμβολιασμών καθορίζεται από το Υπουργείο Υγείας ακολουθώντας κυρίως τις συστάσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (ΠΟΥ) και ειδικότερα του Εκτεταμένου Προγράμματος Εμβολιασμών (ΕΠΕ).
		Εφαρμογή Πρωτοκόλλου Διασφάλισης της ψυχρής αλυσίδας. Οδηγός Εμβολιασμών που περιλαμβάνει πληροφορίες για τα εμβόλια, τη χορήγηση, ανεπιθύμητες δράσεις, κλπ. Βιβλιάριο Υγείας Παιδιού σε από κοινού χρήση και εφαρμογή τόσο από το Δημόσιο όσο και τον Ιδιωτικό τομέα.
		Πολιτική Εμβολιασμών Δωρεάν χορήγηση των εμβολίων από το Δημόσιο Τομέα σε όλα τα Κέντρα Προστασίας & Ευημερίας Παιδιού Παγκύπρια για όλα τα παιδιά που διαμένουν στην Κύπρο. Δωρεάν χορήγηση των εμβολίων στα Δημόσια Σχολεία από τη Σχολιατρική Υπηρεσία. Από τη σχολική χρονιά 2016-17, εισάγεται η δωρεάν χορήγηση του εμβολίου για τον ιό των ανθρωπίνων θηλωμάτων (HPV), το οποίο θα περιλαμβάνει και τα Ιδιωτικά Σχολεία. Εμβολιαστική κάλυψη των παιδιών που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού (μετανάστες, πρόσφυγες, Κέντρα Υποδοχής Προσφύγων, ακόμα και παιδιά άτυπων μεταναστών) με την οποία διασφαλίζονται οι ισότιμες ευκαιρίες πρόσβασης για εμβολιασμό (walk in centers, χωρίς χρέωση, χωρίς διατυπώσεις – δεν απαιτείται επίδειξη δελτίου ταυτότητας, αφθονία εμβολιαστικών κέντρων ακόμα και στις απομακρυσμένες κοινότητες).
		Στρατηγική για αύξηση του εμβολιαστικού επιπέδου παιδιών Στόχος η αύξηση του εμβολιαστικού επιπέδου των παιδιών και περιλαμβάνει δράσεις όπως: ενημερωτικές εκστρατείες, συμμετοχή στην Ευρωπαϊκή Εβδομάδα Εμβολιασμών,

Θεσμικό/ Νομικό Πλαίσιο		ενημερωτικά έντυπα, συνεργασία με ΜΚΟ (πχ Lions) με στόχο την πληροφόρηση για τη σημασία των εμβολίων και την αλλαγή αρνητικών στάσεων καθώς επίσης και τους εμβολιασμούς στα σχολεία μέσω του θεσμού της Σχολιατρικής Υπηρεσίας.
	Υπουργείο Υγείας/ Λοιμώδη Νοσήματα	Μονάδα Επιδημιολογικής Επιτήρησης και Ελέγχου Λοιμωδών Νοσημάτων Θεσμοθετημένο δίκτυο για την επιτήρηση και τον έλεγχο των λοιμωδών νοσημάτων. Η Μονάδα Επιδημιολογικής Επιτήρησης έχει αναπτύξει σε συνεργασία με ένα ευρύτερο δίκτυο άλλων Λειτουργιών και Υπηρεσιών Υγείας τα πιο κάτω: • Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο HIV/AIDS. • Σχέδιο Δράσης για πρόληψη και αντιμετώπιση της Πολιομυελίτιδας. • Πρόγραμμα Δράσης για πρόληψη, αντιμετώπιση και έλεγχο της Φυματίωσης. • Πρωτόκολλο Διαδικασιών αντιμετώπισης πιθανού περιστατικού Μηνιγγίτιδας ή Σηψαιμίας. • Σχέδιο για την πρόληψη και αντιμετώπιση ιλαράς και ερυθράς. • Πρωτόκολλα για διαδικασίες διερεύνησης για σκοπούς δημόσιας υγείας για τα νοσήματα της βακτηριδιακής και ιογενούς μηνιγγίτιδας, ιλαράς, ερυθράς, τροφιμογενή και υδατογενή νοσήματα πχ Εντερίτιδα από σαλμονέλα. • Σύστημα επιτήρησης της εποχιακής γρίπης στην Κύπρο (συνδρομική, εργαστηριακή, επιτήρηση των σοβαρών περιστατικών και θανάτων από γρίπη). • Κατευθυντήριες οδηγίες για εμβολιασμό των παιδιών και ενηλίκων με υποκείμενα χρόνια νοσήματα με το εμβόλιο της εποχιακής γρίπης.
Πρόληψη Ασθένειας / Προαγωγή Υγείας /	Υπουργείο Υγείας	Προγράμματα για την επίτευξη υψηλής εμβολιαστικής κάλυψης Πρόγραμμα Εμβολιασμών (Κέντρα Προστασίας Μητρότητας και Ευημερίας Παιδιού,

Έγκαιρη Διάγνωση		Σχολιατρική Υπηρεσία), περιοδικά ενημερωτικά προγράμματα διαφώτισης σχετικά με λοιμώδη νοσήματα, εμβόλια κλπ και με την ύπαρξη έντυπου υλικού. Επισκέπτριες Υγείας Προγράμματα διαλέξεων για μέλλοντες γονείς Σχολιατρική Ενημερωτικά προγράμματα Αγωγής Υγείας στα σχολεία από τη Σχολιατρική Υπηρεσία. Συμμετοχή του Υπουργείου Υγείας / Ιατρικές Υπηρεσίες και Σχολιατρική Υπηρεσία στην Ευρωπαϊκή Εβδομάδα Εμβολιασμών.
		Μονάδα Επιδημιολογικής Επιτήρησης και Ελέγχου Λοιμωδών Νοσημάτων Παρακολούθηση των Λοιμωδών Νοσημάτων με τον ουσιώδη ρόλο της Μονάδας Επιτήρησης και Ελέγχου Λοιμωδών Νοσημάτων/Σύστημα Επιτήρησης.
		Διαγνωστικές εξετάσεις (screening) για εγκύους (για ερυθρά, HIV, ηπατίτιδα Β) και της πολιτικής πρόληψης μετάδοσης της νόσου στο νεογνικό (HIV, Hep B).
	Παιδιατρική Εταιρεία Κύπρου	Πρόγραμμα Εμβολιασμών, ενημερωτικά προγράμματα διαφώτισης σχετικά με λοιμώδη νοσήματα, εμβόλια κλπ και με την ύπαρξη έντυπου και ηλεκτρονικού υλικού (http://www.child.org.cy). Εκπαιδευτικές Ημερίδες για γονείς.
Εκπαίδευση / Ανάπτυξη Εμπλεκόμενων	Υπουργείο Υγείας Επαγγελματικοί Σύλλογοι	Βασική και συνεχής θεματική εκπαίδευση του εμπλεκόμενου προσοντούχου προσωπικού στο Δημόσιο τομέα. Συνεχής συμμετοχή Λειτουργών Ιδιωτικού και Δημόσιου Τομέα σε εκπαιδευτικά προγράμματα. Κατά τη διάρκεια επίσης των βασικών σπουδών των φοιτητών Ιατρικής και Νοσηλευτικής γίνεται εκπαίδευση για την αξία των εμβολιασμών και τους μηχανισμούς δράσης των εμβολίων.

Δείκτες Υγείας / Έρευνα	Υπουργείο Υγείας	Μονάδα Επιδημιολογικής Επιτήρησης και Ελέγχου Λοιμωδών Νοσημάτων Συλλογή στοιχείων για την επίπτωση των Λοιμωδών Νοσημάτων (πχ ιλαρά, HIV/AIDS στα παιδιά), με βάση στοιχεία που αποστέλλονται προς ECDC, W.H.O.
		Διεξαγωγή Παγκύπριας έρευνας (EPI cluster) για τη εκτίμηση του βαθμού προστασίας των παιδιών ηλικίας 17-24 μηνών που διαμένουν στις ελεύθερες περιοχές της Κύπρου κατά των κυριότερων μεταδοτικών ασθενειών που μπορούν να προληφθούν με εμβολιασμό, με τον υπολογισμό κάλυψης σε βασικά εμβόλια ανά τριετία. Εκτίμηση μεγέθους του αντιεμβολιαστικού κινήματος (συλλογή στοιχείων στα πλαίσια της ανά τριετία Παγκύπριας Έρευνας για την εμβολιαστική κάλυψη).
		Σχολιατρική Υπηρεσία Έρευνα κάλυψης με το εμβόλιο MMR & Μηνιγγιτιδόκοκκο C στους μαθητές των Α΄ και ΣΤ΄ τάξεων των Δημόσιων Δημοτικών Σχολείων της Κύπρου και Γ τάξης Γυμνασίου (2 φορές ανά σχολικό έτος). Ανάλυση εμβολιαστικής κάλυψης IPV σε σχολεία με υψηλό ποσοστό φοίτησης αλλοδαπών (ανάμεσα σε Κύπριους και Αλλοδαπούς).
		Μονάδα Παρακολούθησης Υγείας Στοιχεία σε σχέση με τη θνησιμότητα από Λοιμώδη Νοσήματα

5. ΠΡΟΛΗΨΗ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΒΙΑΣ

5.1 ΠΡΟΛΗΨΗ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ

Νομοθεσίες/ Στρατηγικές / Πολιτικές	Υπουργείο Υγείας	Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Πρόληψη Παιδικών Ατυχημάτων και Δηλητηριάσεων Υπουργείου Υγείας Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης στοχεύει στην ουσιαστική μείωση της νοσηρότητας και θνησιμότητας από ακούσιες κακώσεις (Οδικές Συγκρούσεις, Πτώσεις, Πνιγμός / Ασφυξία, Εγκαύματα, Δηλητηριάσεις) θέτοντας ρεαλιστικούς στόχους και αξιοποιώντας τις καλές πρακτικές άλλων χωρών. Η υλοποίηση του Εθνικού σχεδίου δράσης με ορίζοντα το 2020, στοχεύει σε μείωση κατά 30% της παιδικής θνησιμότητας, της συχνότητας και της βαρύτητας των παιδικών τραυματισμών. Γενικό Χημείο του Κράτους - Στρατηγικός σχεδιασμός συμπερίληψης σημείων παροχής τροφίμων σε παιδιά (π.χ. σχολικές καντίνες, δίκτυο υδατοπρομήθειας σχολείων, κ.α.), στο πλαίσιο εθνικών προγραμμάτων ελέγχου τροφίμων και νερού για πρόληψη τροφικών δηλητηριάσεων.
Πρόληψη Ασθένειας / Προαγωγή Υγείας / Έγκαιρη Διάγνωση	Υπουργείο Υγείας	Εθνική Επιτροπή Πρόληψης Παιδικών Ατυχημάτων Συλλογική και διατομεακή δράση για πρόληψη και αντιμετώπιση των παιδικών ατυχημάτων και δηλητηριάσεων με βάση το Σχέδιο Δράσης. Γενικό Χημείο του Κράτους - Υλοποίηση εθνικών προγραμμάτων ελέγχου τροφίμων και νερού για πρόληψη τροφικών δηλητηριάσεων σε σημεία παροχής τροφίμων σε παιδιά (π.χ. σχολικές καντίνες, δίκτυο υδατοπρομήθειας σχολείων, κ.α.) και τροφίμων που προορίζονται για παιδική χρήση (π.χ. παιδικά γάλατα, παγωτά, κ.α.).
Δείκτες Υγείας / Έρευνα	Σύστημα Καταγραφής Παιδικών Ατυχημάτων	Δεν υπάρχει ενιαίο σύστημα καταγραφής Παιδικών Ατυχημάτων και Δηλητηριάσεων. Στοιχεία για τα ατυχήματα και τις δηλητηριάσεις διατηρούνται από: Υπουργείο Υγείας (Μονάδα Παρακολούθησης Υγείας, Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας διατηρείται Αρχείο Τραύματος, Τμήμα Πλαστικής Χειρουργικής του Γενικού Νοσοκομείου

		Λευκωσίας) Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού Αστυνομία Κύπρου - Τμήματος Τροχαίας (Γραφείο Στατιστικής) διατηρεί μια περιεκτική βάση δεδομένων σχετικά με τα ατυχήματα που γίνονται στη δημοκρατία.
--	--	---

5.2 ΠΡΟΛΗΨΗ ΒΙΑΣ

Θεσμικό / Νομικό Πλαίσιο	Νομοθεσίες	Οι Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμοι του 2000 μέχρι 2015 (Ν. 119(I)/2000, Ν. 212(I)/2004 και Ν. 172(I)/2015) - Συμβουλευτική Επιτροπή (άρθρο 7), συστάθηκε το 1996 με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου - Διορισμός Οικογενειακού Συμβούλου (άρθρο 6)
		Ο Περί της πρόληψης και της καταπολέμησης της σεξουαλικής κακοποίησης, της σεξουαλικής εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας Νόμος του 2014 (Ν.91(I)/2014)
		Ο Περί της θέσπισης ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας Νόμος του 2016 (Ν.51(I)/2016)
		Ο Περί της πρόληψης, καταπολέμησης της εμπορίας και της εκμετάλλευσης προσώπων και της προστασίας των θυμάτων Νόμος 2014 (Ν.60 (I) 2014)
		Ο Περί Παίδων Νόμος του 1956

Θεσμικό / Νομικό Πλαίσιο	Διεθνείς Συμβάσεις	Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης) την οποία η κυπριακή κυβέρνηση υπέγραψε στις 16 Ιουνίου 2015. Σημειώνεται ότι έχει ληφθεί απόφαση για κύρωση της Σύμβασης στη συνεδρία του Υπουργικού Συμβουλίου στις 7 Μαρτίου 2017.
		Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Προστασία των Παιδιών από τη Σεξουαλική Εκμετάλλευση και τη Σεξουαλική Κακοποίηση (Σύμβαση Λανζαρότε).
	Εθνικές Στρατηγικές / Σχέδια Δράσης	Σχέδιο Δράσης για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας στην οικογένεια 2017-2019 - Έτοιμο και αναμένεται να υποβληθεί στο Υπουργικό Συμβούλιο.
		Εθνική Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης (2016-2019) για την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευσης παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας - Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
		Υπουργείο Δικαιοσύνης & Δημόσιας Τάξεως - Στρατηγικό Σχέδιο δράσης για την ισότητα ανδρών και γυναικών 2014-2017
		Διατμηματικές Διαδικασίες για το χειρισμό βίας στην οικογένεια (Αρ. Υπουργικής Απόφασης 55.646 και ημερ.16.05.2002) - διασαφήνιση των καθηκόντων των εμπλεκόμενων επαγγελματιών όπως των υπηρεσιών κοινωνικής υπηρεσίας, αστυνομίας, υπηρεσιών παιδείας, υπηρεσιών υγείας, νομικής υπηρεσίας και ΜΚΟ).
	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού	Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας Υπηρεσία Συμβουλευτικής και επαγγελματικής αγωγής Συντονιστική Επιτροπή Αγωγή Υγείας και Πολιτότητας (Προάσπιση, βελτίωση, και προαγωγή της σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας των μαθητών/τριών) Ομάδα Άμεσης Παρέμβασης (Διαχείριση σοβαρών περιστατικών ή/και φαινομένων παραβατικότητας στο χώρο της σχολικής μονάδας) Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου (Επιμόρφωση εκπαιδευτικών)

Πρόληψη Ασθένειας / Προαγωγή Υγείας / Έγκαιρη Διάγνωση	Πανεπιστήμιο Κύπρου	Πρόγραμμα Δάφνη σε συνεργασία με την Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας και τις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας για θέματα σχολικού εκφοβισμού Πρόγραμμα Παρέμβασης της Οικογένειας για διαχείριση συναισθημάτων για παιδιά ηλικίας 4-7 ετών. «Στρατηγικές και δράσεις για αντιμετώπιση της εκφοβιστικής συμπεριφοράς που στηρίζονται σε θεωρητικά σχήματα που έχουν εγκυροποιηθεί» - Τμήμα Επιστημών της Αγωγής Πανεπιστημίου Κύπρου σε συνεργασία με το πρόγραμμα European Commission's Daphne III Program Psychopathy from a Developmental Perspective – Seminar by Developmental Psychopathology Lab, Dr Kostas Fanti
	Υπουργείο Υγείας	Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας Σε επίπεδο ατομικής διάγνωσης, παρέμβασης στην οικογένεια, συντονισμός πολυθεματικών ομάδων, καλούνται ως μάρτυρες στο Δικαστήριο.
	Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων	Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας Μέσα από το Πρόγραμμα Προληπτικών Υπηρεσιών σε Οικογένειες με ανήλικα παρέχουν συμβουλευτικές υπηρεσίες, στήριξη και παρέμβαση σε υψηλού κινδύνου οικογένειες για θέματα βίας. Με βάση τη σχετική νομοθεσία ο Υπουργός Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων διορίζει τους Οικογενειακούς Συμβούλους (άρθρο 6). Κατά διαστήματα υπάρχουν συνεργασίες μεταξύ των ΥΚΕ και ιδιωτικών φορέων για την ανάπτυξη πιλοτικών προγραμμάτων που απευθύνονται σε οικογένειες και ανήλικους παραβάτες (π.χ. Πανεπιστήμιο Κύπρου «Το Ταξίδι στη Ζωή»).
	Συμβουλευτική Επιτροπή για τη Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια	Παρακολουθεί το πρόβλημα της Βίας στην οικογένεια στην Κύπρο. Προβαίνει στην ενημέρωση και διαφώτιση του κοινού και των επαγγελματιών με διάφορα μέσα, περιλαμβανομένων ειδικών συνεδρίων, επιμορφωτικών προγραμμάτων και σεμιναρίων.

		Πρωωθεί επιστημονικές έρευνες σχετικά με τη Βία στην οικογένεια. Πρωωθεί τις υπηρεσίες για την αντιμετώπιση όλων των πτυχών του προβλήματος της Βίας στην οικογένεια. Παρακολουθεί την αποτελεσματικότητα των σχετικών υπηρεσιών που λειτουργούν, καθώς και την εφαρμογή και τήρηση της σχετικής νομοθεσίας. (http://www.familyviolence.gov.cy)
	Αστυνομία	Γραφείο χειρισμού θεμάτων βίας στην οικογένεια και κακοποίησης ανηλίκων. Γραφείο ανήλικων παραβατών.
	Σύνδεσμος Ψυχολόγων Κύπρου	Σεμινάρια και δράσεις εκπαίδευσης επαγγελματιών ψυχικής υγείας, Συμμετοχή στο Task of Human Rights του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Ψυχολόγων (European Federation of Psychologists' Association).

Εκπαίδευση / Ανάπτυξη Εμπλεκομένων	Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως	Γραφείο Επιτρόπου Διοικήσεως Κοινοτικό χρηματοδοτικό Πρόγραμμα «PROGRESS» (2014-2015) για την καταπολέμηση/εξάλειψη της βίας κατά των γυναικών και κοριτσιών στην Κυπριακή κοινωνία. Το ένα μέρος του προγράμματος αφορούσε τη διεξαγωγή παγκύπριας εκστρατείας ευαισθητοποίησης των ΜΜΕ, ενώ το δεύτερο μέρος αφορούσε τη διοργάνωση μιας σειράς εκπαιδευτικών σεμιναρίων σε επαγγελματίες των εμπλεκόμενων υπηρεσιών για το θέμα.
		Εκστρατεία του Συμβουλίου της Ευρώπης ‘1 στα 5’ Στα πλαίσια της εν λόγω εκστρατείας πραγματοποιήθηκε σειρά σεμιναρίων στους επαγγελματίες των εμπλεκόμενων υπηρεσιών για το θέμα της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών.
		Ευρωπαϊκό πρόγραμμα Promise (για βέλτιστες πρακτικές μεταξύ των επαγγελματιών για το παιδί)
		Εκπαιδευτικό σεμινάριο για θέματα Βίας κατά των Γυναικών (19/04/2016) Η Μονάδα Ισότητας των Φύλων του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως σε συνεργασία με τη Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια, και την Αμερικανική Πρεσβεία διοργάνωσαν εκπαιδευτικό σεμινάριο για θέματα Βίας κατά των Γυναικών, τον Απρίλιο, 2016. Στο σεμινάριο συμμετείχαν πέραν των 90 επαγγελματιών από όλες τις Υπηρεσίες που ασχολούνται με τον χειρισμό περιστατικών βίας (π.χ. Αστυνομία, Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, Υπουργείο Υγείας, Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, φορείς ισότητας, ΜΚΟ).
Δείκτες Υγείας / Έρευνα		Λόγω θεσμικών ελλείψεων, δεν υπάρχουν δημοσιευμένες στατιστικές ως προς τον τρόπο αντιμετώπισης ανηλίκων παραβατών

6. ΑΛΚΟΟΛ, ΟΥΣΙΕΣ, ΚΑΠΝΟΣ

Θεσμικό / Νομικό Πλαίσιο	Εθνικές Νομοθεσίες/ Πολιτικές / Δράσεις	Υπουργείο Εσωτερικών Ο περί «Πώλησης Οινοπνευματωδών Ποτών » Νόμος ΚΕΦ 144 Προσθήκες, με απώτερο στόχο τη μείωση της προσβασιμότητας και διαθεσιμότητας του αλκοόλ ανάμεσα στα παιδιά και τους νέους.
		Υπουργείο Υγείας «Ο περί θεραπείας Κατηγορουμένων και Καταδικασθέντων Χρηστών ή Ουσιοεξαρτημένων Ατόμων Νόμος 2016» Παραπομπή των παραβατών σε θεραπεία, ως εναλλακτική λύση αντί της φυλάκισης. Σε περίπτωση που ο ενήλικας ή ανήλικος χρήστης ή ουσιοεξαρτημένος κατηγορείται ενώπιον Δικαστηρίου ή έχει καταδικασθεί από Δικαστήριο για οποιοδήποτε αδίκημα, με εξαίρεση αδίκημα που συνιστά κακούργημα και το αδίκημα της κατοχής με σκοπό την προμήθεια, όπως αυτό καθορίζεται στο εδάφιο (3) του άρθρου 6 του περί Ναρκωτικών Φαρμάκων και Ψυχοτρόπων Ουσιών Νόμου, το Δικαστήριο δύναται να εκδώσει διάταγμα θεραπείας με το οποίο να εξουσιοδοτεί την παραπομπή του σε Κέντρο Θεραπείας.
		Υπουργείο Υγείας Ο Νόμος που προνοεί για τη «λήψη μέτρων για τον περιορισμό του καπνίσματος» 75(1) του 2002 Μέσα στα πλαίσια της Εθνικής Στρατηγικής για έλεγχο του Καπνού η Εθνική Επιτροπή ακολουθώντας τις κατευθυντήριες γραμμές του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας προώθησε αλλαγές ή και προσθήκες στη νομοθεσία, με απώτερο στόχο τη μείωση της προσβασιμότητας και βλάβης των καπνικών προϊόντων ανάμεσα στα παιδιά και τους νέους.

		Αντιναρκωτικό Συμβούλιο Κύπρου (ΑΣΚ) Εθνική Στρατηγική για την Αντιμετώπιση της Εξάρτησης από Παράνομες Ουσίες και την επιβλαβή χρήση του Αλκοόλ 2013 -2020 Συνιστά το βασικό κείμενο πολιτικής για τις εξαρτήσεις και κατευθύνει τις δράσεις και τις πρωτοβουλίες της κυπριακής πολιτείας.
Πρόληψη Ασθένειας / Προαγωγή Υγείας / Έγκαιρη Διάγνωση	Αντιναρκωτικό Συμβούλιο Κύπρου (ΑΣΚ)	Παροχή πολύ-επίπεδης στήριξης μέσω υπηρεσιών παροχής κοινωνικής και ψυχολογικής στήριξης, παροχής εναλλακτικών δραστηριοτήτων ή/ και διασύνδεσης με άλλες δομές/ υπηρεσίες σε ευάλωτες οικογένειες και παιδιά. Παροχή υπηρεσιών ψυχολογικής στήριξης, εκπαιδευτικής ενίσχυσης και δημιουργικής ανάπτυξης στους τομείς του αθλητισμού, του πολιτισμού και της τέχνης για παιδιά και εφήβους 8-15 ετών και των οικογενειών τους που έχουν ανάγκη υποστήριξης Συντονισμός όλων των υπηρεσιών που δραστηριοποιούνται σε σχέση με τις ευάλωτες ομάδες, με στόχο την ανάπτυξη προτάσεων, την καθιέρωση συνεργασιών και την προώθηση προγραμμάτων. Παροχή δημιουργικής απογευματινής απασχόλησης σε παιδιά/εφήβους/νέους που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες δωρεάν. Προώθηση των μέτρων για στήριξη της εφαρμογής των περιορισμών όσον αφορά στην έκθεση των νέων, στη διαφήμιση του αλκοόλ. Διάχυση ενημέρωσης τους νέους σχετικά με της κινδύνους υπερβολικής κατανάλωσης αλκοόλ και κατανάλωσης ενεργειακών αλκοολούχων ποτών. Διάδοση βέλτιστων πρακτικών που αφορούν στην πρόληψη . Εφαρμογή ηλεκτρονικού προγράμματος συμβουλευτικής για άτομα που βρίσκονται στη χρήση και τις οικογένειες τους. Λειτουργία εξειδικευμένων παρεμβάσεων/προγραμμάτων για εξειδικευμένες ομάδες ανηλίκων χρηστών (άτομα με διπλή διάγνωση, άτομα με ακατάλληλο οικογενειακό περιβάλλον).

Πρόληψη Ασθένειας / Προαγωγή Υγείας / Έγκαιρη Διάγνωση		Εφαρμογή του Διευρυμένου πρωτοκόλλου συνεργασίας για παραπομπή νεαρών χρηστών που έχουν συλληφθεί, σε θεραπευτικά κέντρα του μη κυβερνητικού τομέα. Εφαρμογή παρέμβασης «δουλειάς στο δρόμο» σε νυχτερινούς χώρους διασκέδασης/ φεστιβάλ/ εκδηλώσεις.
	Υπουργείο Υγείας	ΥΨΥ Εντοπισμός και παραπομπή στις κατάλληλες υποστηρικτικές δομές, παιδιών που εγκαταλείπουν το σχολείο, παιδιών ψυχικά ασθενών γονέων και παιδιών ουσιοεξαρτημένων γονέων. Νοσηλευτικές Υπηρεσίες/ Μαίες & Επισκέπτριες Υγείας Εντοπισμός, ενημέρωση και παραπομπή εγκύων γυναικών που κάνουν χρήση αλκοόλ. ΤΑΕΠ Παροχή βραχείας παρέμβασης σε νεαρά άτομα που αποτείνονται στα ΤΑΕΠ λόγω μέθης. Εφαρμογή σύντομων παρεμβάσεων στα ΤΑΕΠ για την αντιμετώπιση της λήψης υπερβολικής δόσης. Γενικό Χημείο του Κράτους – Συμμετοχή του ΓΧΚ στη διαμόρφωση εθνικής νομοθεσίας για τα νέα συνθετικά ναρκωτικά, τα αλκοτεστ / νάρκοτεστ, περιορισμού του καπνίσματος σε δημόσιους χώρους. Δράσεις ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης για τις ψυχοτρόπες ουσίες (ναρκωτικά, αλκοόλ, καπνικά προϊόντα) με ιδιαίτερη στόχευση στα παιδιά και τους γονείς. Δράσεις έρευνας σχετικά με τη θεματική αυτή (π.χ. έργα βιοπαρακολούθησης παιδιών και γονιών για έκθεση στον καπνό του τσιγάρου).
	Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων	Εντοπισμός, παραπομπή και παροχή υπηρεσιών στήριξης σε ευάλωτες ομάδες (παιδιά εξαρτημένων στο αλκοόλ, παιδιά χρηστών, παιδιά ανέργων γονιών, αδέρφια των χρηστών και παιδιά φυλακισμένων).

	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού	Εντοπισμός, στο σχολικό περιβάλλον, και στήριξη των μαθητών που ανήκουν στις ευάλωτες ομάδες. Στήριξη και διεύρυνση του Ανοικτού Σχολείου σε περιοχές υψηλού κινδύνου . Στήριξη και διεύρυνση του προγράμματος κατά της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, της σχολικής αποτυχίας και της παραβατικότητας στις Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας. Στήριξη του νέου αναλυτικού προγράμματος «Αγωγής Υγείας» του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, με έμφαση στην πρόληψη των εξαρτησιογόνων ουσιών.
	Υπουργείο Εσωτερικών Αστυνομία	Πρωώθηση μέτρων για πιο αυστηρή εφαρμογή της νομοθεσίας για την πώληση ή την προμήθεια αλκοόλ σε άτομα κάτω των 17 ετών. Διενέργεια συστηματικού ελέγχου στα περίπτερα κοντά σε Λύκεια και Τεχνικές Σχολές Παγκύπρια.
	Παγκύπρια Σχολή Γονέων	Παροχή προγραμμάτων ανάπτυξης δεξιοτήτων για γονείς , σε επιλεγμένες ομάδες.
	Οργανισμός Νεολαίας Κύπρου (ONEK)	Αξιοποίηση των υπηρεσιών του ONEK από άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες.
	Κυπριακός Οργανισμός Αθλητισμού (ΚΟΑ)	Βελτίωση προσβασιμότητας από τις ευάλωτες ομάδες, σε δραστηριότητες αθλητικής ενασχόλησης.
Εκπαίδευση / Ανάπτυξη Εμπλεκομένων	Αντιναρκωτικό Συμβούλιο Κύπρου (ΑΣΚ)	Εκπαίδευση σύντομων παρεμβάσεων για επαγγελματίες υγείας όσον αφορά νεαρά άτομα που αποτείνονται στα ΤΑΕΠ λόγω μέθης ή για αντιμετώπιση της λήψης υπερβολικής δόσης, έγκυες γυναίκες που καταναλώνουν αλκοόλ, Εκπαίδευση στην Υπεύθυνη Πώληση και Διάθεση Αλκοόλ στους επαγγελματίες φιλοξενίας, Εκπαίδευση Επαγγελματιών Πρόληψης για «Quality Standards» στην Πρόληψη, Εκπαίδευση εκπαιδευτικών, γονιών και μαθητών μέσα στα πλαίσια της συνεργασίας μας

		με τα Σχολεία Δημόσια και Ιδιωτικά αλλά και τις συνομοσπονδίες γονέων. Εκπαίδευση λειτουργών των προγραμμάτων διακοπής του καπνίσματος, επισκεπτριών υγείας και άλλων εμπλεκόμενων μη κυβερνητικών φορέων στο πρωτόκολλο των προγραμμάτων διακοπής του καπνίσματος, Εκπαίδευσης επαγγελματιών υγείας (νοσηλεύτες, γυναικολόγοι/μαιευτήρες και παιδίατροι) σχετικά με τους κινδύνους κατανάλωσης αλκοόλ κατά τη εγκυμοσύνη και της διαταραχής του φάσματος του εμβρυϊκού αλκοολισμού για βελτίωση της διάγνωσης και διαχείρισης περιστατικών παιδιών με FAS και FASD.
Δείκτες Υγείας / Έρευνα	Ευρωπαϊκά Ερευνητικά Προγράμματα	ESPAD – Ευρωπαϊκή έρευνα (2015) για τη συλλογή συγκρίσιμων δεδομένων σχετικά με τη χρήση ουσιών (αλκοόλ και άλλες ουσίες) στους ευρωπαίους μαθητές 16 ετών. Γενικό Χημείο του Κράτους – Εκπονήθηκαν ερευνητικά έργα που αφορούσαν στη διερεύνηση της έκθεσης των παιδιών στον καπνό του τσιγάρου, συμπεριλαμβανομένων δράσεων ευαισθητοποίησης και προαγωγής πρακτικών για περιορισμό αυτής της έκθεσης.

7. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Θεσμικό / Νομικό Πλαίσιο	Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου Βιομηχανίας και Τουρισμού	Υπηρεσία Προστασίας Καταναλωτή Ο περί της Γενικής Ασφάλειας των Προϊόντων Νόμος - Ν.41(Ι)/2004: νομοθεσία που αφορά τη γενική ασφάλεια των προϊόντων και τη λειτουργία του συστήματος ταχείας ανταλλαγής πληροφοριών για επικίνδυνα προϊόντα – RAPEX.
		Οι περί των Βασικών Απαιτήσεων (Παιχνίδια) Κανονισμοί του 2011 – ΚΔΠ 261/2011: νομοθεσία που αφορά την ασφάλεια των παιχνιδιών.
	Υπουργείο Υγείας	Ο Νόμος που προνοεί για τη λήψη μέτρων για τον περιορισμό του Καπνίσματος 75(1) του 2002).
		Φαρμακευτικές Υπηρεσίες Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1223/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Νοεμβρίου 2009 για τα καλλυντικά προϊόντα: π.χ. ποιότητα καλλυντικών προϊόντων (π.χ. που χρησιμοποιούνται για περιποίηση βρεφών και παιδιών ή από παιδιά, όπως ζωγραφική προσώπου).
	Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Τμήμα Επιθεώρησης Εργασίας	Κανονισμός REACH - περιορισμός για τη χρήση Φθαλικών εστέρων σε παιχνίδια και πολυαρωματικών υδρογονανθράκων σε πλαστικά αντικείμενα.
		Κανονισμός CLP - πρόνοια για κλεισίματα ασφάλειας για παιδιά όταν τα χημικά προϊόντα είναι διαβρωτικά, τοξικά και πολύ εύφλεκτα.
	Εθνική Επιτροπή Περιβάλλον και Υγεία του Παιδιού	Βασικός σκοπός της Εθν. Επιτροπής είναι η προώθηση και ο συντονισμός των προσπάθειών για μείωση της νοσηρότητας των παιδιών που οφείλεται ή και επηρεάζεται από περιβαλλοντικούς παράγοντες. Ο ακρογωνιαίος λίθος της προσπάθειας είναι η πρόληψη και προστασία του παιδιού από τις επιδράσεις των τοξικών ουσιών και άλλων περιβαλλοντικών κινδύνων.

Πρόληψη Ασθένειας / Προαγωγή Υγείας / Έγκαιρη Διάγνωση	Υπουργείο Υγείας	Γενικό Χημείο του Κράτους Ποιότητα και ασφάλεια τροφίμων μη-βρώσιμων προϊόντων (non-food products) και περιβαλλοντικών δειγμάτων: Πραγματοποιούνται εθνικά προγράμματα ελέγχου και επιτήρησης της αγοράς για τρόφιμα που καλύπτουν όλα τα τμήματα της αλυσίδας παραγωγής τροφίμων «από το χωράφι ή φάρμα στο τραπέζι του καταναλωτή, μη-βρώσιμων προϊόντων (π.χ. φάρμακα, καλλυντικά, γραφική ύλη, ρουχισμός, παιχνίδια, κα),, περιβαλλοντικά δείγματα (π.χ. αέρας, επιφανειακά, υπόγεια και ανακυκλωμένα ύδατα). Ερευνητικά έργα για προδραστική διερεύνηση αναδυμένων κινδύνων με ιδιαίτερη έμφαση στην υποστήριξη πολιτικών αποφάσεων. Δράσεις διάχυσης για σκοπούς ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης, προαγωγής καλών πρακτικών και μεταφορά της επιστημονικής γνώσης (διοργάνωση και συμμετοχή σε ημερίδες, διεθνή και τοπικά συνέδρια, επιστημονικές δημοσιεύσεις σε έγκριτα περιοδικά, εκδόσεις ΓΧΚ, διαλέξεις σε διάφορους αποδέκτες, συμμετοχή σε τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές εκπομπές, εκδόσεις ΓΧΚ κ.α. Συμμετοχή σε διάφορες εθνικές και ευρωπαϊκές επιτροπές / συνεργασίες με συναρμόδιους φορείς.
	Εθνική Επιτροπή Περιβάλλον και Υγεία του Παιδιού	1. Συνεχής εκπαίδευση γονιών, εκπαιδευτικών, ευρύτερου κοινού μέσω διαλέξεων, ημερίδων, συμμετοχών σε εκπομπές ΜΜΕ 2. Ασφάλεια προϊόντων, παιδικών παιχνιδιών: 1. Ερευνά σε μηνιαία βάση την ιστοσελίδα RAPEX και δημοσιεύει στην ιστοσελίδα της τα προβληματικά προϊόντα που κυκλοφορούν στην κυπριακή αγορά. 2. Συνεργάζεται με την Υπηρεσία Προστασίας Καταναλωτή του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού και δημοσιεύει στην ιστοσελίδα της κάθε ανακοίνωση απόσυρσης επικίνδυνων προϊόντων για ενημέρωση του κοινού. 3. Εξέδωσε φυλλάδιο και βιβλίο-οδηγό στο οποίο περιλαμβάνεται κεφάλαιο με θέμα την ασφάλεια των παιχνιδιών και οδηγίες προς τους γονείς. 4. Συνεχιζόμενη εκστρατεία ενημέρωσης για ασφαλέστερες επιλογές αντικειμένων

		καθημερινής χρήσης και μείωση της έκθεσης των παιδιών σε τοξικές ουσίες στο σπίτι και στο σχολείο. 5. Έκδοση ολοκληρωμένου οδηγού «Κτίστε τη φωλιά του με αγάπη και ασφάλεια» καθώς και σχετικές ενημερωτικές τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές εκπομπές. Επίσης, ο νέος συνοπτικός οδηγός 2014 «Πρακτικός Οδηγός Προφύλαξης των παιδιών από Τοξικές ουσίες στο σπίτι και το σχολείο» διατίθεται δωρεάν στις εκδηλώσεις και στις διαλέξεις που πάνε τα μέλη της Επιτροπής. 3. Κάπνισμα - μείωση της έκθεσης των παιδιών στο παθητικό κάπνισμα. 4. Προστασία του παιδιού από την ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία, κινητά και τα Wi-Fi και άλλες ασύρματες συσκευές και συνδέσεις: «Το σπίτι και το σχολείο ΟΑΣΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ, από την ακτινοβολία των κινητών, WiFi και άλλων ασύρματων συσκευών» Απώτερος στόχος η ευαισθητοποίηση, η εκπαίδευση και η χρήση και αξιοποίηση της τεχνολογίας και ιδίως του Διαδικτύου με ασφάλεια και πάντα ανάλογα και με την ηλικία των παιδιών. Έχει ετοιμαστεί σχετικό Video και Οδηγός Προφύλαξης, υλοποιήθηκε πρόγραμμα εκπαίδευσης Παιδιάτρων και άλλων Λειτουργών Υγείας.
Δείκτες Υγείας / Έρευνα	Εθνική Επιτροπή Περιβάλλον και Υγεία του Παιδιού	1. Έρευνα για σκευάσματα ζωγραφικής προσώπου και χρήση τους σε παιδιά προσχολικής ηλικίας. 2. Έρευνα για έπιπλα και βαφές. Η εκστρατεία 2010-2013 «Nesting: κτίστε τη φωλιά του με αγάπη και ασφάλεια». 3. Πιλοτική έρευνα για τα παιδικά καλλυντικά προϊόντα - Ιούνιο του 2012 4. Πιλοτική Έρευνα αποκλειστικά για μωρομάντηλα (Ιούλιος 2012)
	Υπουργείο Υγείας	Γενικό Χημείο του Κράτους 1. Υποστήριξη στις εθνικές διατροφικές έρευνες σε συμμόρφωση και καθοδήγηση της EFSA (European Food Safety Authority) σχετικά με τις γενικές αρχές για τη συλλογή των εθνικών δεδομένων για την κατανάλωση τροφίμων στην προβολή μιας πανευρωπαϊκής διατροφικής έρευνας (LOT1 (children) & LOT 2 (adults) 2013-2018. 2. Επίδραση των παιδικών καλλυντικών ζωγραφικής προσώπου στην υγεία των

		παιδιών. 3. Δοκιμές ευφλεκτότητας παιδικών παιχνιδιών και ρούχων. 4. Προσδιορισμός περιεκτικότητας φθαλικών εστέρων σε μαλακά παιδικά παιχνίδια από PVC υλικό. 5. Πρώτη επίσημη Εθνική Έρευνα για τη διατροφή του πληθυσμού της Κύπρου σύμφωνα με τις απαιτήσεις της EFSA (ΛΟΤ1& ΛΟΤ2, 2013-2018). Η έρευνα εντάσσεται στο πλαίσιο του έργου «EU MENU» και έχει σκοπό την εναρμονισμένη συλλογή στοιχείων κατανάλωσης τροφίμων στα Κράτη Μέλη της ΕΕ. Καλύπτει όλες τις ηλικίες από βρέφη έως 74 ετών συμπεριλαμβανομένων των εγκύων γυναικών και θα ολοκληρωθεί το 2018. Διερεύνηση των δεσμών μεταξύ περιβάλλοντος και υγείας, και ιδίως τις επιπτώσεις της ρύπανσης στην υγεία που στοχεύουν στην πρόληψη και τη μείωση των πιθανών κινδύνων για την υγεία που προέρχονται από περιβαλλοντικούς παράγοντες. Ευρωπαϊκά και εθνικά έργα βιοπαρακολούθησης παιδιών και γυναικών σε αναπαραγωγική ηλικία. 6. <u>Ποιότητα του εσωτερικού αέρα</u> σε σχολεία και επιπτώσεις των τοξικών ουσιών στα παιδιά.
--	--	--

8. ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ (ΣΑΥΔ) – ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

Θεσμικό / Νομικό Πλαίσιο	Κυπριακή Νομοθεσία	Στην Κύπρο δεν υπάρχει εθνική πολιτική για τη Σεξουαλική Αναπαραγωγική Υγεία και Δικαιώματα (ΣΑΥΔ). Η Εθνική Στρατηγική και το Σχέδιο Δράσης για την Καταπολέμηση της Σεξουαλικής Κακοποίησης και Εκμετάλλευσης Παιδιών και της Παιδικής Πορνογραφίας (Ιανουάριος 2016) περιλαμβάνει δράσεις για τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση. Στο Σχέδιο Δράσης γίνεται αναφορά σε συγκεκριμένες δράσεις για παιδιά με αναπηρίες. Εθνική Στρατηγική για την Αντιμετώπιση του HIV/AIDS στην Κύπρο (2011-2015).
	Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Πολιτικές	Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία και τα Δικαιώματα (ΠΟΥ 2016)
Πρόληψη Ασθένειας / Προαγωγή Υγείας / Έγκαιρη Διάγνωση	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού	Η πολιτική του ΥΠΠ σε σχέση με τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση καθορίζεται από α) το Πρόγραμμα Σπουδών Αγωγής Υγείας β) την αντιρατσιστική πολιτική «Κώδικας Συμπεριφορά κατά του Ρατσισμού και Οδηγός Διαχείρισης και Καταγραφής Ρατσιστικών Περιστατικών» και γ) την πολιτική σε σχέση με τη διαχείριση περιστατικών σεξουαλικής κακοποίησης στα σχολεία. Σημειώνεται ότι η πολιτική του Υπουργείου μέσω του Προγράμματος Σπουδών Αγωγής Υγείας και της αντιρατσιστικής πολιτικής λειτουργεί με σκοπό την πρόληψη, ενώ η πολιτική σε σχέση με τη διαχείριση περιστατικών κακοποίησης λειτουργεί με σκοπό την αντιμετώπιση. Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού - Από το Σεπτέμβριο του 2012 το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού (ΥΠΠ) εφαρμόζει νέο αναλυτικό πρόγραμμα για την Αγωγή Υγείας το οποίο περιλαμβάνει τη σεξουαλική διαπαιδαγώγηση. Το μάθημα είναι υποχρεωτικό στη Δημοτική Εκπαίδευση στο πλαίσιο της «Αγωγής Υγείας» και στη Μέση Εκπαίδευση, στο Γυμνάσιο στο πλαίσιο των μαθημάτων Οικιακής Οικονομίας και Βιολογίας. Στο Λύκειο δεν παρέχεται χρόνος στα μαθήματα κοινού κορμού και είναι επιλεγόμενο (Οικιακή Οικονομία και Βιολογία Λυκείου). Το ΥΠΠ εφαρμόζει στα σχολεία από το Σεπτέμβριο του 2014 νέο Κώδικα Συμπεριφοράς κατά του Ρατσισμού – Οδηγό

Πρόληψη Ασθένειας / Προαγωγή Υγείας / Έγκαιρη Διάγνωση		Διαχείρισης και Καταγραφής Περιστατικών Ρατσισμού με στόχο τη μείωση των φαινομένων εκφοβισμού και διακρίσεων κατά οποιασδήποτε μορφής διαφορετικότητας συμπεριλαμβανομένου του φύλου και του σεξουαλικού προσανατολισμού. Δεν υπάρχουν καθόλου συστήματα αξιολόγησης και παρακολούθησης για την εφαρμογή των πιο πάνω προγραμμάτων και την αποτελεσματικότητά τους στα παιδιά.
		Σχολιατρική - Προγράμματα Αγωγής και Προαγωγής Υγείας στη Δημοτική και Μέση Εκπαίδευση με ιδιαίτερη έμφαση στα ΣΜΝ.
	Πληροφόρηση και Ενημέρωση	Υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός τηλεφωνικών γραμμών βοήθειας οι οποίες λειτουργούν κυρίως από ΜΚΟ οι οποίες παρέχουν στήριξη και πληροφόρηση (Γραμμή Στήριξης Παιδιών και Εφήβων 116111, 1455, 1410, 1440 κ.α.) Ο Οργανισμός Νεολαίας Κύπρου (ΟΝΕΚ) λειτουργεί Κέντρα Πληροφόρησης Νέων στη Λευκωσία, Λάρνακα, Λεμεσό, Πάφο και στον Αγρό. Κύριος στόχος τους, είναι να παρέχουν γενική πληροφόρηση σε μια σειρά θεμάτων που άπτονται των ενδιαφερόντων τους. Ο ΟΝΕΚ παρέχει συμβουλευτικές υπηρεσίες μέσα από το πρόγραμμα «Πρόταση». Παρέχει στήριξη σε νέους, ζευγάρια και οικογένειες για ένα εύρος θεμάτων δωρεάν. Δεν διεξάγονται δημόσιες εκστρατείες ενημέρωσης για τη ΣΑΥΔ από το αλλά μόνο από ΜΚΟ. Ταυτόχρονα στα πλαίσια της Μη Τυπικής Μάθησης πολλές δράσεις υλοποιούνται από ΜΚΟ σε θέματα ΣΑΥΔ σε νέους. Οι πηγές πληροφόρησης για τους νέους σχετικά με τη ΣΑΥΔ είναι πολύ περιορισμένες.
	Υπηρεσίες ΣΑΥΔ	Ο δημόσιος τομέας δεν διαθέτει προληπτικές/συμβουλευτικές υπηρεσίες φιλικές προς τους νέους για τη σεξουαλική υγεία. Δεν υπάρχουν στοιχεία ενός ενιαίου κώδικα πρακτικής που να διασφαλίζεται η φιλικότητα προς τους νέους στις ιδιωτικές κλινικές είναι πολύ δύσκολο να εκτιμηθεί το τι γίνεται στον ιδιωτικό τομέα. Το κόστος για υπηρεσίες σεξουαλικής υγείας στον ιδιωτικό τομέα είναι απαγορευτικό για

		τους νέους. Η πρόσβαση στις υπηρεσίες ΣΑΥ αποτελεί πρόκληση για τους νέους αφού τις πλείστες φορές παρέχονται στα κεντρικά κρατικά νοσηλευτήρια και μόνο στις πόλεις. Οι νέοι μέχρι 18 ετών δεν έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες ΣΑΥΔ χωρίς γονική συναίνεση.
	Αντισύλληψη	Οι διαθέσιμες μέθοδοι αντισύλληψης στην Κύπρο περιορίζονται στο ανδρικό προφυλακτικό, το αντισυλληπτικό χάπι, το ενδομήτριο σπείραμα (σπιράλ) και τη στείρωση. Οι έφηβοι δεν έχουν πρόσβαση σε φαρμακευτική αντισύλληψη και ιατρικές και συμβουλευτικές υπηρεσίες χωρίς τη συγκατάθεση των γονέων τους. Τα αντισυλληπτικά μέσα δεν είναι διαθέσιμα στα κρατικά νοσηλευτήρια. Η μόνη αντισύλληψη στην οποία έχουν πρόσβαση είναι το προφυλακτικό που είναι διαθέσιμο στα περίπτερα και στα φαρμακεία. Ο δημόσιος τομέας δεν προσφέρει υπηρεσίες οικογενειακού προγραμματισμού.
	Διακοπή Εγκυμοσύνης	Η νομοθεσία για τις αμβλώσεις είναι επιτρεπτική και περιοριστική ταυτόχρονα. Προσφέρεται στον ιδιωτικό τομέα αλλά όχι στο δημόσιο τομέα (μόνο σε ειδικές περιπτώσεις). Δεν υπάρχουν στοιχεία για τη συχνότητα των αμβλώσεων στην Κύπρο. Δεν συγκεντρώνονται στατιστικά στοιχεία για τη διακοπή εγκυμοσύνης για καμία ηλικιακή ομάδα. Δεν υπάρχουν συμβουλευτικές υπηρεσίες για τη διακοπή της εγκυμοσύνης στο δημόσιο τομέα και δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία που να υποδεικνύουν ότι συμβουλευτικές υπηρεσίες είναι διαθέσιμες στον ιδιωτικό τομέα.
	Σεξουαλικά Μεταδιδόμενα Νοσήματα	Η εξέταση για τον ιό HIV είναι διαθέσιμη, με μικρό κόστος και ανώνυμα στα Δημόσια Νοσοκομεία. Παρέχεται επίσης συμβουλευτική. Η θεραπευτική αγωγή για το AIDS παρέχεται δωρεάν από το κράτος. Το εμβόλιο για την πρόληψη του καρκίνου του τραχήλου της μήτρας έχει ενταχθεί στο

		Σχήμα Εμβολιασμών του Υπουργείου Υγείας και προσφέρεται δωρεάν από το Σεπτέμβριο 2016 σε κορίτσια που φοιτούν στις Α και Β τάξεις Γυμνασίου. Τα δημόσια νοσοκομεία προσφέρουν θεραπείες για ορισμένα ΣΜΝ συμπεριλαμβανομένων της σύφιλης και του έρπητα.
Εκπαίδευση / Ανάπτυξη Εμπλεκομένων		Περιορισμένη εκπαίδευση σε θέματα ΣΑΥΔ κυρίως των Λειτουργών της Σχολιατρικής αλλά και όλων των επαγγελματιών υγείας (Νοσηλεύτες/ριες, Παιδίατροι, Γυναικολόγοι, Σχολίατροι, Εκπαιδευτικοί, Ψυχολόγοι, Επισκέπτριες Υγείας, λειτουργών, προσωπικού, κ.α.) στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα.
Δείκτες Υγείας / Έρευνα	Σεξουαλικά Μεταδιδόμενα Νοσήματα	Στατιστικά στοιχεία τηρούνται στη Μονάδα Επιδημιολογικής Επιτήρησης και Ελέγχου Λοιμωδών Νοσημάτων, των Ιατρικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας.
	Ανεπιθύμητη Εγκυμοσύνη	Άμβλωση και ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη: Δεν υπάρχουν στοιχεία για τη συχνότητα των αμβλώσεων στην Κύπρο, καθώς δε συλλέγονται στατιστικά στοιχεία για την τεχνητή διακοπή της κύησης, ούτε από το δημόσιο ούτε από τον ιδιωτικό τομέα.
	Έμφυλη Βία	Επιδημιολογική έρευνα του Τμήματος Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου (2014) επιβεβαιώνει ότι ένα στα πέντε παιδιά στην Κύπρο μέχρι την ενηλικίωσή του θα πέσει θύμα σεξουαλικής παρενόχλησης. Στην επιδημιολογική έρευνα, που διήρκεσε 18 μήνες, έλαβαν μέρος 1999 έφηβοι άνω των 15 ετών και ενήλικες νεαροί. Ποσοστό 19% απάντησαν ότι κάποιος προσπάθησε να τους μιλήσει με σεξουαλικό τρόπο στο διαδίκτυο ή στο κινητό τηλέφωνο. Το ποσοστό σεξουαλικής παρενόχλησης ή κακοποίησης φθάνει στο 75% στα κορίτσια και το 25% στα αγόρια. Ο θύτης κυρίως είναι ενήλικας άνδρας ή ανήλικο αγόρι και ότι στη δια ζώσης παρενόχληση και κακοποίηση σε ποσοστό 25% ο θύτης είναι άτομο του οικογενειακού περιβάλλοντος του θύματος. Οι όροι αντιστρέφονται για την παρενόχληση και κακοποίηση μέσω διαδικτύου. Από τα θύματα μόνο ποσοστό μόνο 14% ζήτησαν βοήθεια.

Β. ΟΡΑΜΑ, ΑΠΟΣΤΟΛΗ, ΠΥΛΩΝΕΣ & ΑΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

ΟΡΑΜΑ

Η κατοχύρωση, προαγωγή, προστασία και διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών στην υγεία, χωρίς οποιασδήποτε μορφής διάκριση, στην Κύπρο.

ΑΠΟΣΤΟΛΗ

Η υλοποίηση και παρακολούθηση της Στρατηγικής για την προαγωγή, διαρκή προστασία και εφαρμογή των δικαιωμάτων του παιδιού στην υγεία μέσα από μια ολιστική προσέγγιση και ενδυνάμωση της ενεργού εμπλοκής του.

ΠΥΛΩΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ

1. Υπηρεσίες Υγείας προς το Παιδί
2. Μη Μεταδοτικά Νοσήματα (MMN)
3. Διατροφή και Μητρικός Θηλασμός
4. Λοιμώδη Νοσήματα – Εμβολιασμοί
5. Πρόληψη της βίας και των ατυχημάτων
6. Αλκοόλ, Ουσίες και Καπνός
7. Περιβάλλον
8. Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία και Δικαιώματα (ΣΑΥΔ) / Οικογενειακός Προγραμματισμός

ΑΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΠΥΛΩΝΑ

1. Ανάπτυξη, εφαρμογή / τροποποίηση της νομοθεσίας / σχετικών πολιτικών
2. Έμφαση στην προαγωγή της υγείας, την πρόληψη της ασθένειας και την έγκαιρη διάγνωση.
3. Εκπαίδευση / ανάπτυξη των εμπλεκόμενων φορέων και επαγγελματιών.
4. Προώθηση της συλλογής δεδομένων και της έρευνας για την υγεία των παιδιών

Γ. ΔΡΑΣΕΙΣ

1. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΑΙΔΙ

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΘΕΣΜΙΚΟ / ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	
Πρωώθηση της εν εξελίξει διαδικασίας για τροποποίηση του περί Σχέσεων Γονέων και Τέκνων Νόμου του 1990 όπως έχει τροποποιηθεί, με στόχο την όσο το δυνατό καλύτερη διασφάλιση των δικαιωμάτων και συμφερόντων του παιδιού. Συγκεκριμένα η τροποποίηση αφορά τη διασφάλιση του δικαιώματος του παιδιού, εφόσον διαθέτει την ανάλογη ωριμότητα, να έχει πρόσβαση σε υπηρεσίες συμβουλευτικής και ψυχολογικής στήριξης, χωρίς να απαιτείται η συγκατάθεση των γονιών του.	Γραφείο Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού
Διασφάλιση της άμεσης, αποτελεσματικής, και χωρίς διάκριση εφαρμογής των διαδικασιών που αφορούν το Σχέδιο Παροχής Οικονομικής Αρωγής για Υπηρεσίες Υγείας που δεν προσφέρονται στο Δημόσιο Τομέα.	Υπουργείο Υγείας
Πρωώθηση εφαρμογής της ενημέρωσης και των ίδιων των παιδιών για τα θέματα υγείας που τους αφορούν και τις ενέργειες/διαδικασίες που χρειάζεται να γίνουν για αποκατάσταση της φυσικής του κατάστασης σύμφωνα με την ηλικία, την ωριμότητα,	Όλοι οι εμπλεκόμενοι
Πρωώθηση δημιουργίας ενός κατάλληλου και ελκυστικού περιβάλλοντος στο σχολικό χώρο, τονίζοντας έτσι την ανάγκη για βελτίωση της ψυχικής υγείας των παιδιών.	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
Καθιέρωση της παρουσίας ψυχολόγου στο σχολείο σε μόνιμη βάση.	
- Ανάπτυξη και εφαρμογή ενός δομημένου συστήματος πρώιμης παιδικής παρέμβασης. Πολιτεία, πολιτικοί, ειδικοί φορείς και γονείς να διαβουλευτούν το συντομότερο δυνατόν με στόχο τη θεσμοθέτηση και νομοθετική ρύθμιση της πρώιμης παρέμβασης, καθώς και την εφαρμογή ενός παγκύπριου συστήματος πρώιμης παιδικής παρέμβασης, το οποίο θα: - βελτιώσει την ποιότητα ζωής των οικογενειών που έχουν παιδί με αναπηρία, - προλαμβάνει δευτερογενείς διαταραχές, - μειώσει τα μελλοντικά έξοδα του κοινωνικού συστήματος και - διασφαλίζει τη διεπιστημονική προσέγγιση.	Όλοι οι εμπλεκόμενοι
ΠΡΟΛΗΨΗ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ / ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ / ΕΓΚΑΙΡΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ / ΘΕΡΑΠΕΙΑ / ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	
Περαιτέρω ανάπτυξη των υφιστάμενων εξειδικευμένων κλινικών και δημιουργία νέων εξειδικευμένων κλινικών όπως Νευροαναπτυξιακών Διαταραχών και Παιδιών με μεταβολικά νοσήματα– ιατρικών με εξειδικευμένο ιατρικό και παραϊατρικό προσωπικό, με στόχο τη μείωση των περιστατικών παιδιών που χρειάζεται να αποστέλλονται στο εξωτερικό, για υπηρεσίες υγείας που δεν προσφέρονται στην Κύπρο.	Υπουργείο Υγείας
Κατάλληλη στελέχωση και βελτίωση της κτιριακής υποδομής για την τριτοβάθμια παροχή φροντίδας υγείας στα κρατικά νοσηλευτήρια, με στόχο τη διασφάλιση του υψηλότερου δυνατού επιπέδου ποιότητας στις προσφερόμενες υπηρεσίες υγείας.	Υπουργείου Υγείας – Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας, Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας, Νοσηλευτικές Υπηρεσίες

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
• Διερεύνηση μέσα από τα στατιστικά στοιχεία της ανάγκης για αναβάθμιση της Σχολιατρικής και Σχολιοδοντιατρικής Υπηρεσίας. Ανάγκη που απορρέει και από τη διεύρυνση των παρεχομένων προγραμμάτων. • Συχνότερη παρουσία της ομάδας της Σχολιατρικής στο χώρο του σχολείου. • Εμπλοκή των παιδιών κατά την εξέτασή τους από τη Σχολιατρική Υπηρεσία. • Ενημέρωση των ίδιων των παιδιών στην περίπτωση εντοπισμού προβλήματος υγείας σε κάποιο μαθητή/τρια. • Επανελέγχος και αξιολόγηση της κατάστασης υγείας των παιδιών στα οποία εντοπίζεται πρόβλημα υγείας. • Αναθεώρηση/ επικαιροποίηση του υλικού αγωγής υγείας και των μεθόδων που εφαρμόζονται από τη Σχολιατρική Υπηρεσία, που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των παιδιών. • Αγωγή Υγείας των παιδιών από τη νηπιακή ηλικία.	Υπουργείο Υγείας
• Διασφάλιση των σχολικών ιατρείων και ότι οι χώροι αυτοί θα χρησιμοποιούνται αποκλειστικά ως ιατρεία ενώ παράλληλα να προχωρήσουν στην αναγκαία αναβάθμισή τους για να καταστούν Φιλικά προς το Παιδί. • Εξασφάλιση κατάλληλου εξοπλισμού σε όλα τα σχολεία για τη διενέργεια των εξετάσεων.	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού/ Υπουργείο Υγείας Υπουργείο Υγείας
• Ενίσχυση του ΤΑΕΠ Γενικού Νοσοκομείου Λευκωσίας με Παιδίατρους, για παροχή Υπηρεσιών Πρώτων Βοηθειών επιτόπου, χωρίς να χρειάζεται η παραπομπή τους στο Νοσοκομείο Αρχ. Μακάριος III.	Υπουργείο Υγείας (Ιατρικές Υπηρεσίες και

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
Μακροπρόθεσμα να διερευνηθεί η δυνατότητα δημιουργίας Τμήματος Πρώτων Βοηθειών στο Νοσοκομείο Αρχ. Μακαρίου ΙΙΙ στη Λευκωσία, με τις σωστές προδιαγραφές.	Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας)
• Αναβάθμιση των χώρων παροχής υπηρεσιών υγείας στα παιδιά (αναδιαμόρφωση των κτιριακών εγκαταστάσεων με τρόπο που να τις καθιστά φιλικές προς το παιδί, προσαρμοσμένες στις ανάγκες όλων των παιδιών χωρίς διάκριση). • Για την επίτευξη αυτού του στόχου στο μέγιστο βαθμό, θα πρέπει και το ιατρικό προσωπικό να έχει στη διάθεση του όλο τον απαραίτητο και κατάλληλο ιατροτεχνολογικό εξοπλισμό. • Αναπροσαρμογή του ωραρίου λειτουργίας των δημόσιων νοσηλευτηρίων και των ΚΠΦΥ, στα πλαίσια των προωθούμενων μεταρρυθμίσεων και της αυτονόμησης των δημόσιων νοσηλευτηρίων, ώστε να διευκολύνεται η απρόσκοπτη πρόσβαση των υπηρεσιών υγείας από τα παιδιά.	Υπουργείο Υγείας (Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας)
• Δημιουργία μηχανισμού υποβολής παραπόνων, ειδικά διαμορφωμένος για παιδιά, για σκοπούς βελτίωσης των υφιστάμενων υπηρεσιών.	Υπουργείο Υγείας (Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας, Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας)
• Προώθηση δημιουργίας υποδομών για παροχή σχετικών διευκολύνσεων προς τους γονείς των οποίων τα παιδιά τους τυγχάνουν εσωτερικής νοσηλείας (π.χ. Ξενώνες)	Υπουργείο Υγείας (Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας)
• Προώθηση εισαγωγής του θεσμού του συνηγόρου του παιδιού στην υγεία, στα πρότυπα του Child Health Commissioner, όπως ισχύει στα NHS στο Ηνωμένο Βασίλειο.	Υπουργείο Υγείας (Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας)

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
Εφαρμογή της μηχανογράφησης του ιατρικού ιστορικού παιδιών ασθενών για αποφυγή ταλαιπωρίας στα δημόσια νοσηλευτήρια και παροχή άμεσης ιατρικής φροντίδας.	Υπουργείο Υγείας
- Αναβάθμιση του ενημερωτικού υλικού και παράλληλα να εξευρεθούν σύγχρονοι τρόποι επικοινωνίας με τα παιδιά και τους γονείς τους, με στόχο την ενημέρωση της όσο το δυνατόν μεγαλύτερης ομάδας γονιών και παιδιών (sms, μέσα κοινωνικής δικτύωσης κ.α.) - Να αναθεωρηθεί το Ωρολόγιο Πρόγραμμα και να συμπεριληφθούν διδακτικές ώρες στον κοινό κορμό μαθημάτων Α΄ Λυκείου για την Αγωγή Υγείας.	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού/ Υπουργείο Υγείας
Διατομεακή συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων Τμημάτων –Υπηρεσιών τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα. Αποφυγή αλληλοεπικάλυψης δράσεων και οργάνωση κοινών πρωτοβουλιών.	Όλοι οι εμπλεκόμενοι συμπεριλαμβανομένων των ίδιων των παιδιών
- Πρώθηση της ενεργότερης εμπλοκής Συνδέσμων Γονέων στα σχολεία στην προσπάθεια για προαγωγή της υγείας των παιδιών. - Αναγκαία η εκπαίδευση και ενδυνάμωσή τους.	Υπουργείο Υγείας Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού Συνομοσπονδία Συνδέσμων Γονέων
Πρόσβαση των παιδιών μεταναστών στις προσφερόμενες υπηρεσίες Πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας σε παιδιών μετανάστες ώστε κανένα παιδί να μην παραμένει χωρίς φροντίδα υγείας.	Υπουργείο Υγείας (Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας)

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
- Επίλυση θεμάτων γλώσσας, κουλτούρας ως προς την πρόληψη και αναζήτηση υπηρεσιών υγείας. - Παροχή υπηρεσιών διερμηνέα στις περιπτώσεις που είναι αδύνατη η επικοινωνία (αγορά υπηρεσιών διερμηνέα/ σύστημα αναμονής κλήσης).	
Ενεργοποίηση εκ νέου της προσπάθειας οργάνωσης Ανιχνευτικού Προγράμματος για τη Διάγνωση Διαταραχών Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ) και τη Λειτουργία Κέντρου για παιδιά με Νευροαναπτυξιακές Διαταραχές στο Νοσοκομείο Αρχ. Μακάριος ΙΙΙ.	Υπουργείο Υγείας (Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας, Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας, Νοσηλευτικές Υπηρεσίες)
Επικέντρωση στη συστηματικότητα και στο συντονισμό των υπηρεσιών για τη διάγνωση και αντιμετώπιση των σπανίων νοσημάτων.	Υπουργείο Υγείας
Ενίσχυση των υφιστάμενων δράσεων που στοχεύουν στην πρόληψη και προαγωγή υγείας των παιδιών (εθνικά επίσημα προγράμματα ελέγχου, αύξηση ειδών και αριθμού παραμέτρων που ελέγχονται, ανάπτυξη ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων και αξιοποίησης τους στην υποστήριξη πολιτικών αποφάσεων, ερευνητικά έργα, επιμορφώσεις προσωπικού και δράσεις διάχυσης). Συμμετοχή σε νέα ερευνητικά έργα στοχευόμενα στην υγεία των παιδιών, όπως θέματα διατροφής, εκτίμησης κινδύνου, ανθρώπινης βιοπαράκολουθησης, κ.α.	Γενικό Χημείο του Κράτους
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ / ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ	
Ενίσχυση με εξειδικευμένο προσωπικό στο Νοσοκομείο Αρχ. Μακάριος ΙΙΙ στη Λευκωσία, για να παρέχει τις κατάλληλες πληροφορίες στο παιδί αναφορικά με την κατάσταση της υγείας τους και τις	Υπουργείο Υγείας (Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας, ΥΨΥ)

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
ενέργειες/διαδικασίες που χρειάζεται να γίνουν για αποκατάσταση της φυσικής του κατάστασης.	
• Συνεχής ειδική εκπαίδευση των επαγγελματιών υγείας που παρέχουν υπηρεσίες προς τα παιδιά σχετικής με την ανάπτυξη του παιδιού και εφήβου.	Υπουργείο Υγείας (Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας, Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας, Νοσηλευτικές Υπηρεσίες, Φαρμακευτικές Υπηρεσίες)
• Εκπαίδευση του προσωπικού που παρέχει υπηρεσίες υγείας προς τα παιδιά όσον αφορά στην ανάπτυξη τρόπων διαφύλαξης του απορρήτου και προστασίας των προσωπικών τους δεδομένων	
• Διασφάλιση της εκπαίδευσης όλων των Λειτουργών Υγείας που ασχολούνται με την εκπαίδευση των παιδιών έτσι ώστε να είναι σε θέση να εμπεδώσουν με αποτελεσματικό τρόπο κουλτούρα προαγωγής της υγείας και θετικών προτύπων ζωής στα παιδιά.	
• Ανάγκη για θεσμοθέτηση της υποχρεωτικής και συνεχούς εκπαίδευσης όλων των επαγγελματιών υγείας δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. • Συνεχής επιμόρφωση προσωπικού.	Υπουργείο Υγείας Επαγγελματικοί Σύλλογοι
• Να διασφαλιστεί ότι οι εκπαιδευτικοί που ασχολούνται με το μάθημα Αγωγή Υγείας λαμβάνουν την κατάλληλη επιμόρφωση και επικεντρώνονται στην ανάπτυξη στάσεων και συμπεριφορών με στόχο την προώθηση της υγείας και ευημερίας των παιδιών. • Παράλληλα να προωθήσει την εφαρμογή της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης στα σχολεία.	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
Ανάγκη εκπαίδευσης των συνοδών των παιδιών.	
ΔΕΙΚΤΕΣ ΥΓΕΙΑΣ/ ΕΡΕΥΝΑ	
- Διαπιστώνεται η ανάγκη συλλογής περαιτέρω στατιστικών στοιχείων σε συστηματική βάση και η σωστή διαχείριση και επεξεργασία τους. Αυτό θα οδηγήσει και σε πιο στοχευμένες δράσεις. - Ως εκ τούτου είναι αδήριτη η ανάγκη το ΥΥ να προωθήσει την ύπαρξη ενιαίου λογισμικού συστήματος στο χώρο της υγείας – Μηχανογράφηση- Ηλεκτρονικός Φάκελος.	Υπουργείο Υγείας (Μονάδα Παρακολούθησης Υγείας) Μονάδα Πληροφορικής ΥΥ
- Ανάγκη για διάχυση στοιχείων στους εμπλεκόμενους φορείς αλλά και γενικότερα τα στατιστικά στοιχεία να είναι προσβάσιμα. - Εισήγηση το ΥΥ να είναι ο τελικός αποδέκτης όλων των στοιχείων αναφορικά με την υγεία ο οποίος θα αναλαμβάνει να προωθεί τα στοιχεία στους εμπλεκόμενους οργανισμούς και υπουργεία/τμήματα.	Υπουργείο Υγείας σε συνεργασία με όλους τους εμπλεκόμενους
Συλλογή στοιχείων σχετικά με τα παιδιά μετανάστες (ασυνόδευτοι ανήλικοι, αιτητές διεθνούς προστασίας και πολιτικοί πρόσφυγες) που βρίσκονται στη χώρα.	Υπουργείο Εσωτερικών
Συμμετοχή σε νέα ερευνητικά έργα στοχευόμενα στην υγεία των παιδιών, όπως θέματα διατροφής, εκτίμησης κινδύνου, ανθρώπινης βιοπαρακολούθησης, κ.α.	Γενικό Χημείο του Κράτους

2. ΜΗ ΜΕΤΑΔΟΤΙΚΑ ΝΟΣΗΜΑΤΑ (MMN)

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΘΕΣΜΙΚΟ / ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	
Νομοθετική ρύθμιση της υποχρεωτικής δήλωσης μη λοιμωδών νοσημάτων, νοουμένου ότι θα υπάρξει το κατάλληλο λογισμικό (στα πλαίσια του ΓΕΣΥ).	Υπουργείο Υγείας (Μονάδα Παρακολούθησης Υγείας)
Πρώθηση νομοθεσίας για την εξάλειψη διακρίσεων έναντι παιδιών με γενετικά νοσήματα.	Υπουργείο Υγείας
ΠΡΟΛΗΨΗ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ / ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ / ΕΓΚΑΙΡΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ	
Εισαγωγή ολοκληρωμένου προγράμματος Αγωγής Υγείας από τη νηπιακή ηλικία - με πιο ενεργή εμπλοκή των γονέων	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού Υπουργείο Υγείας (Σχολιατρική Υπηρεσία)
Υιοθέτηση σύγχρονων παιδαγωγικών προσεγγίσεων -Ανάπτυξη καινοτόμων μεθόδων (sms, σπότς, videogames, θέατρο)	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού Υπουργείο Υγείας (Σχολιατρική Υπηρεσία)
Διερεύνηση αναγκών για το κάθε σχολείο/Στοχευμένες παρεμβάσεις-Εμπλοκή της τοπικής αυτοδιοίκησης-παροχή κινήτρων: Παρεμβάσεις που γίνονται ανάλογα με τις ανάγκες στοχεύουν ειδικές ομάδες που μειονεκτούν.	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
Θεσμοθετημένη συνεργασία του Δημόσιου και Ιδιωτικού τομέα με σκοπό την ενδυνάμωση των μέτρων πρόληψης για την καλή υγεία του παιδιού.	Υπουργείο Υγείας
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ / ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ	
- Προώθηση της ειδικής συνεχούς επιμόρφωσης των εμπλεκόμενων επαγγελματιών για θέματα MMN- Δια βίου μάθηση. - Συστηματική επιμόρφωση και επαγγελματική κατάρτιση των εμπλεκόμενων φορέων - Γονείς, φροντιστές, ΜΚΟ για τα MMN.	Όλοι οι εμπλεκόμενοι
ΔΕΙΚΤΕΣ ΥΓΕΙΑΣ/ ΕΡΕΥΝΑ	
Συλλογή επιδημιολογικών δεδομένων σχετικά με τα MMN στα παιδιά.	Υπουργείο Υγείας (Μονάδα Παρακολούθησης Υγείας)
- Προώθηση της έρευνας σχετικά με το περιβάλλον, τον τρόπο διαβίωσης, επιδημιολογικής κατανομής και του κινδύνους που συμβάλλουν στα MMN στα παιδιά. - Αξιοποίηση ευρωπαϊκών κονδυλίων για ερευνητικά και άλλα προγράμματα.	Όλοι οι εμπλεκόμενοι

3. ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΚΑΙ ΜΗΤΡΙΚΟΣ ΘΗΛΑΣΜΟΣ (ΜΘ)

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΘΕΣΜΙΚΟ/ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	
Διατήρηση και συνέχιση Εθνικής Επιτροπής Μητρικού Θηλασμού (ΜΘ)	Υπουργείο Υγείας
Διατήρηση και συνέχιση Κεντρικής Επιτροπής Ελέγχου Σχολικών Κυλικείων	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού
Επανενεργοποίηση Εθνικής Επιτροπής Διατροφής για αναθεώρηση και δημιουργία νέων οδηγιών διατροφής και άσκησης για παιδιά	Υπουργείο Υγείας
- Αναθεώρηση / επικαιροποίηση / εφαρμογή: - Ο περί Σχολικών Κυλικείων Νόμος του 2000 - Νομοθεσία για διαφήμιση τροφίμων για παιδιά	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού Υπουργείο Υγείας (Υγειονομικές Υπηρεσίες)
Διατήρηση/ ενίσχυση Σχεδίων της ΕΕ για Προώθηση της Κατανάλωσης Φρούτων, Λαχανικών, Γάλακτος και ορισμένων Γαλακτοκομικών Προϊόντων σε Μαθητές Σχολικών Ιδρυμάτων.	Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος
Προώθηση της δημιουργίας πιστοποιημένων ως Φιλικά προς το Βρέφος (ΦΒΝ) νοσοκομείων και κοινοτήτων	Υπουργείο Υγείας (Εθνική Επιτροπή Μητρικού Θηλασμού)
Πλήρης εφαρμογή Κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 609/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12ης Ιουνίου 2013 για τα τρόφιμα τα οποία προορίζονται για βρέφη και μικρά παιδιά και για τα τρόφιμα που προορίζονται για ειδικούς ιατρικούς σκοπούς, και ως υποκατάστατα του συνόλου του	Υπουργείο Υγείας (Υγειονομικές Υπηρεσίες)

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
διαιτολογίου για τον έλεγχο του σωματικού βάρους.	
ΠΡΟΛΗΨΗ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ / ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ / ΕΓΚΑΙΡΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ	
Διατήρηση / Επικαιροποίηση - Μητρικός Θηλασμός - Διαφωτιστικές διαλέξεις προς τις έγκυες και μέλλοντες γονείς για ΜΘ και τη διατροφή της εγκύου - Συμβουλευτική - Ενημέρωση - Ενδυνάμωση εγκύων για ΜΘ κατά την προγεννητική τους παρακολούθηση - Συμβουλευτική - Υποστήριξη σε θηλάζουσες μητέρες για αντιμετώπιση προβλημάτων ΜΘ - Διαλέξεις / υποστήριξη από μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς	Υπουργείο Υγείας (Εθνική Επιτροπή Μητρικού Θηλασμού)
Διατήρηση / Επικαιροποίηση - Προγράμματα Σχολιατρικής Υπηρεσίας - Πρόγραμμα Υγιεινού Προγεύματος (Γ' Δημοτικού) - Πρόγραμμα για Πρόληψη Καρδιαγγειακών Παθήσεων (Δ' Δημοτικού) - Πρόγραμμα Μεσογειακού Γεύματος στα Δημοτικά Σχολεία - Εξέταση παιδιών από Σχολιάτρους - Πρόγραμμα Αγωγής Υγείας (Δημοτική Εκπαίδευση και Α' Γυμνασίου)	Υπουργείο Υγείας (Σχολιατρική Υπηρεσία)
Διατήρηση / Επικαιροποίηση - Προγράμματα Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού - Ενίσχυση της θεματολογίας της διατροφής μέσω του σχετικού επιλεγόμενου μαθήματος Αγωγής Υγείας	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
- Κυλικεία - Κατάλογος επιτρεπόμενων ειδών στα κυλικεία Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης	
- Διαφωτιστικές διαλέξεις σε εκπαιδευτικούς, παιδιά και γονείς για το θέμα της υγιεινής διατροφής και πρόληψης παθήσεων.	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού
- Βελτίωση της ποιότητας παρεχόμενου προγεύματος στα σχολεία σύμφωνα με την καθοδήγηση της Εθνικής Επιτροπής Διατροφής,	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού Υπουργείο Υγείας
- Επέκταση παροχής προγεύματος σε ΟΛΑ τα παιδιά σχολικής ηλικίας (δημοτική και μέση εκπαίδευση).	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού
- Πρόγραμμα καθημερινής φυσικής δραστηριότητας διάρκειας 45 λεπτών στο σχολείο (π.χ. παραδοσιακά παιχνίδια στη διάρκεια των διαλειμμάτων ή υποχρεωτική προσέλευση πιο νωρίς το πρωί ή αποχώρηση πιο αργά το μεσημέρι)	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού
— Διεπαγγελματική παρέμβαση σε ατομικό επίπεδο σε θέματα διατροφής όπου υπάρχει ανάγκη	Υπουργείο Υγείας
— Ενθάρρυνση βιομηχανίας τροφίμων για καθοδηγητική σήμανση τροφίμων σύμφωνα με την περιεκτικότητα τους σε ζάχαρη, λίπος, αλάτι, ασβέστιο, φυτικές ίνες.	Υπουργείο Υγείας
— Δημιουργία εφαρμογών για έξυπνα τηλέφωνα (apps) ή διαδικτυακά, για ενθάρρυνση υγιεινής διατροφής και άσκησης για έγκυες, παιδιά και έφηβους.	Υπουργείο Υγείας
— Ενθάρρυνση παραγωγών για αύξηση της παραγωγής των βιολογικών προϊόντων ώστε να μειωθούν οι	Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
τιμές τους.	Περιβάλλοντος
– Δημιουργία 24ωρης τηλεφωνικής γραμμής στήριξης ΜΘ.	Υπουργείο Υγείας / Εθνική Επιτροπή Μητρικού Θηλασμού
– Δημιουργία Κλινικής ΜΘ σε 24ωρη βάση (ως παράρτημα Μαιευτικής Κλινικής)	Υπουργείο Υγείας / Εθνική Επιτροπή Μητρικού Θηλασμού σε συνεργασία με Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας, Νοσηλευτικές Υπηρεσίες
– Προώθηση ένταξης θεματικής ΜΘ στο Λύκειο/ Πανεπιστήμιο (σε θέματα Αγωγής Υγείας)	Υπουργείο Υγείας (Εθνική Επιτροπή Μητρικού Θηλασμού)
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ / ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ	
• Συνεχής επαγγελματική εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση όλων των επαγγελματιών υγείας και άλλων εμπλεκόμενων για θέματα ΜΘ και διατροφής του παιδιού και άσκησης.	Υπουργείο Υγείας Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού Επαγγελματικοί Σύνδεσμοι
• Εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών σε θέματα ΜΘ και διατροφής του παιδιού, χρόνιων νοσημάτων, διατροφικών διαταραχών και άσκησης (π.χ. πρόγραμμα με φωτογράφιση προγεύματος των παιδιών και έκθεση των φωτογραφιών).	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού Υπουργείο Υγείας
• Εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση των πολιτών σε θέματα ΜΘ και διατροφής του παιδιού, διατροφής και χρόνιων νοσημάτων και διατροφικών διαταραχών και άσκησης.	Υπουργείο Υγείας
• Ηλεκτρονική διάθεση υλικού για ΜΘ, διατροφή εγκύου, διατροφή παιδιού και διατροφικών διαταραχών	Υπουργείο Υγείας (Εθνική Επιτροπή

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
και άσκησης.	Μητρικού Θηλασμού)
Δημιουργία ομάδων στήριξης ΜΘ (επαγγελματίες υγείας, μητέρες με εμπειρία, άλλοι).	Υπουργείο Υγείας (Εθνική Επιτροπή Μητρικού Θηλασμού)
Δημιουργία θεσμού πρεσβευτή υγιεινής διατροφής στα σχολεία για εμπλοκή των παιδιών στη δική τους ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση.	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού Υπουργείο Υγείας
ΔΕΙΚΤΕΣ ΥΓΕΙΑΣ/ ΕΡΕΥΝΑ	ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
Συλλογή δεδομένων για ΜΘ σε βάθος χρόνου (6-8 βδομάδες, 3, 6, 12, 18 μήνες)	Υπουργείο Υγείας (Μονάδα Παρακολούθησης Υγείας)
Ηλεκτρονική συλλογή και ηλεκτρονική διάχυση δεδομένων και δεικτών (δημιουργία βάσης δεδομένων).	
- Πρώθηση έρευνας (με εθνικά ή ευρωπαϊκά κονδύλια) - Έρευνα για τη συχνότητα εμφάνισης παιδικής παχυσαρκίας, φυσικής δραστηριότητας και διατροφικών διαταραχών - Έρευνα για το ΜΘ	Όλοι οι εμπλεκόμενοι Πανεπιστημιακές Σχολές

4. ΛΟΙΜΩΔΗ ΝΟΣΗΜΑΤΑ – ΕΜΒΟΛΙΑΣΜΟΙ

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΘΕΣΜΙΚΟ / ΝΟΜΙΚΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	
- Βελτίωση Εμβολιαστικού προγράμματος: - Εθνικό / κοινό Εμβολιαστικό πρόγραμμα Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα για τα παιδιά που διαμένουν στην Κύπρο.	Υπουργείο Υγείας Παιδιατρική Εταιρεία Κύπρου
- Δημιουργία Εθνικής Επιτροπής Εμβολιασμών (πολυτομεακή – Δημόσιος και Ιδιωτικός Τομέας) – Για επιστημονική γνωμοδότηση σε σχέση με το εμβολιαστικό πρόγραμμα. - Δημιουργία Ηλεκτρονικού φακέλου εμβολιασμών παιδιού - με τη γέννηση του κάθε παιδιού αποκτά προσωπικό φάκελο – κάθε νέος εμβολιασμός καταγράφεται τη στιγμή που γίνεται – ανά πάσα στιγμή δεδομένα για την εμβολιαστική κάλυψη - ID Με την εφαρμογή ΓεΣΥ. - Επέκταση παροχής υπηρεσιών σε σχέση με εμβολιασμούς από τη Σχολιατρική Υπηρεσία και στα ιδιωτικά Σχολεία - Παρέμβαση για αύξηση εμβολιασμών, πληροφόρηση	Υπουργείο Υγείας
- Βελτίωση επιτήρησης και ελέγχου λοιμωδών νοσημάτων: - Ενίσχυση δικτύου επιδημιολογικής διερεύνησης λοιμωδών νοσημάτων στην κοινότητα (Ομάδες σε κάθε επαρχία από Κοινοτικό Νοσηλευτή ή Επισκέπτρια Υγείας, από Υγειονομικό Επιθεωρητή και Ιατρό).	Υπουργείο Υγείας (Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας και Νοσηλευτικές Υπηρεσίες)
Οδηγός για τη διερεύνηση και αντιμετώπιση λοιμώδους νοσήματος στο σχολικό χώρο / σταθμό.	Υπουργείο Υγείας (Μονάδα Επιδημιολογικής Επιτήρησης, Σχολιατρική Υπηρεσία)

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΠΡΟΛΗΨΗ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ / ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ / ΕΓΚΑΙΡΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ	
- Βελτίωση επικοινωνιακής πολιτικής - Αναβάθμιση Ιστοσελίδας Μονάδας - Ορθή πληροφόρηση του κοινού καθώς και των επαγγελματιών υγείας σε διάφορα θέματα πχ εμβολιασμοί - Δημιουργία πολυθεματικής ομάδας Επικοινωνίας και επικοινωνιακής πολιτικής για βελτίωση της ενημέρωσης του κοινού, προώθηση εμβολιασμών, για επικοινωνία με το κοινό σε περίπτωση επιδημίας	Υπουργείο Υγείας (Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας/ Μονάδα Επιδημιολογικής Επιτήρησης)
- Αναβάθμιση προγραμμάτων αγωγής υγείας στα σχολεία - Αναθεώρηση / βελτίωση / εμπλουτισμός εκπαιδευτικών προγραμμάτων - Εμπλοκή γονέων στην αγωγή υγείας - Σχολιατρική Υπηρεσία - Συνεργασία με το Σχολείο	Υπουργείο Υγείας (Σχολιατρική Υπηρεσία,) Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού
- Βελτίωση επιτήρησης λοιμωδών νοσημάτων στα παιδιά - Βελτίωση επικοινωνίας με Ιδιωτικό τομέα (γιατρούς και εργαστήρια) – δημιουργία κινήτρων για συμμετοχή	Υπουργείο Υγείας (Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας/ Μονάδα Επιδημιολογικής Επιτήρησης)
- Εκτίμηση και αντιμετώπιση αντιεμβολιαστικού κινήματος - Δημιουργία επιτροπής κοινής από λειτουργούς υγείας Δημοσίου και Ιδιωτικού τομέα - Ολοκλήρωση εκτίμησης του μεγέθους κινήματος - Λήψη μέτρων Αντιμετώπισης	Υπουργείο Υγείας Παιδιατρική Εταιρεία Κύπρου Παγκύπριος Ιατρικός Σύλλογος

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ / ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ	
- Αύξηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων με κοινή συμμετοχή ιδιωτικού και δημόσιου τομέα - Αύξηση αριθμού προγραμμάτων συνεχιζόμενης εκπαίδευσης – recertification με θέματα Δημόσιας Υγείας	Υπουργείο Υγείας (Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας Νοσηλευτικές Υπηρεσίες) Παιδιατρική Εταιρεία Κύπρου
Εκπαίδευση Λειτουργών Υγείας στο Πανεπιστήμιο - Αύξηση στα Προγράμματα εκπαίδευσης με έμφαση στους εμβολιασμούς, στην επιδημιολογία των λοιμωδών νοσημάτων, στην επικοινωνία με τους γονείς.	Υπουργείο Υγείας Πανεπιστημιακές Σχολές
ΔΕΙΚΤΕΣ ΥΓΕΙΑΣ/ ΕΡΕΥΝΑ	
Αύξηση ποσοστού κάλυψης και βελτίωση της ποιότητας των δεδομένων για λοιμώδη νοσήματα	
Βελτίωση υφιστάμενου λογισμικού καταγραφής των λοιμωδών νοσημάτων στη Μονάδα	Υπουργείο Υγείας (Μονάδα Πληροφορικής, Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας)
- Επέκταση πηγών πληροφόρησης: - Διασύνδεση αρχείων Μονάδας λοιμωδών και Μονάδας παρακολούθησης υγείας (στοιχεία θανάτων από λοιμώδη νοσήματα, διαγνώσεις εξόδου νοσοκομείων) - Αύξηση συμμετοχής ιδιωτικού τομέα στη δήλωση των λοιμωδών – πχ ιδιωτικά εργαστήρια.	Υπουργείο Υγείας (Μονάδα Παρακολούθησης Υγείας, Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας)
- Αύξηση έρευνας - Συνεργασίες με Πανεπιστήμια και με επιστημονικούς φορείς για έρευνα	Υπουργείο Υγείας σε συνεργασία με τις Πανεπιστημιακές Σχολές

5. ΠΡΟΛΗΨΗ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΒΙΑΣ

5.1 ΠΡΟΛΗΨΗ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΘΕΣΜΙΚΟ / ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	
Υλοποίηση Σχεδίου Δράσης για πρόληψη παιδικών ατυχημάτων και δηλητηριάσεων.	Υπουργείο Υγείας (Συμβουλευτική Επιτροπή για παιδικά ατυχήματα και δηλητηριάσεις)
ΠΡΟΛΗΨΗ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ / ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ / ΕΓΚΑΙΡΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ	
Ανάπτυξη δράσεων σύμφωνα με το Σχέδιο Δράσης για πρόληψη παιδικών ατυχημάτων και δηλητηριάσεων.	Υπουργείο Υγείας (Συμβουλευτική Επιτροπή για παιδικά ατυχήματα και δηλητηριάσεις)
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ / ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ	
Ανάπτυξη δράσεων σύμφωνα με το Σχέδιο Δράσης για πρόληψη παιδικών ατυχημάτων και δηλητηριάσεων.	Υπουργείο Υγείας (Συμβουλευτική Επιτροπή για παιδικά ατυχήματα και δηλητηριάσεις)
ΔΕΙΚΤΕΣ ΥΓΕΙΑΣ/ ΕΡΕΥΝΑ	
Ανάπτυξη δράσεων σύμφωνα με το Σχέδιο Δράσης για πρόληψη παιδικών ατυχημάτων και δηλητηριάσεων.	Υπουργείο Υγείας (Συμβουλευτική Επιτροπή για παιδικά ατυχήματα και δηλητηριάσεις)

5.2 ΠΡΟΛΗΨΗ ΒΙΑΣ

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΘΕΣΜΙΚΟ / ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	
Σχέδιο Δράσης για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας στην οικογένεια 2017-2019 (έτοιμο και αναμένεται να υποβληθεί στην Υπουργό Εργασίας, Πρόνοιας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων για προώθηση στο Υπουργικό Συμβούλιο).	Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (σε συνεργασία με τη Συμβουλευτική Επιτροπή για τη Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια)
Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης).	Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως σε συνεργασία με όλους τους συναρμόδιους για το θέμα φορείς
Προώθηση νομοσχεδίου με τίτλο «Νόμος που εγκαθιδρύει ένα σύστημα ποινικής δικαιοσύνης φιλικής προς τα παιδιά που βρίσκονται σε σύγκρουση με τον νόμο και ρυθμίζει θέματα αναφορικά με την πρόληψη και αντιμετώπιση της παραβατικότητας των παιδιών στο πλαίσιο του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης» - Ιούνιος 2014.	Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως σε συνεργασία με όλους τους συναρμόδιους για το θέμα φορείς
- Ανάγκη εφαρμογής μοντέλου αξιολόγησης κινδύνου αναφορικά με τη βία των παιδιών (Risk assessment). - Ανάγκη εφαρμογής θεραπευτικών προγραμμάτων για ανήλικους θύτες	Υπουργείο Υγείας (Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας)
- Ενεργοποίηση Συντονιστικής Επιτροπής του Υπουργείου Υγείας για τη βία. - Προώθηση του θεσμού της κατ' οίκον επίσκεψης σε παιδιά κάτω των 5 χρόνων σε ευάλωτες οικογένειες και σε άτομα με ειδικές ανάγκες από τις Επισκέπτριες Υγείας.	Υπουργείο Υγείας

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΠΡΟΛΗΨΗ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ / ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ / ΕΓΚΑΙΡΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ	
• Ανάγκη δημιουργίας εργαλείου αναγνώρισης και εντοπισμού βίας των παιδιών από τους επαγγελματίες Πρώτων Βοηθειών, Επισκεπτριών Υγείας, Παιδιάτρους, Επαγγελματιών Ψυχικής Υγείας και άλλους. • Εκστρατείες ενημέρωσης του κοινού για θέματα βίας των παιδιών από το Υπουργείο Υγείας σε συνεργασία με εμπλεκόμενους φορείς.	Υπουργείο Υγείας
• Δημιουργία ενημερωτικού υλικού αναφορικά με τα δικαιώματα των ανήλικων θυμάτων βίας (με βάση τη σχετική νομοθεσία).	Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων σε συνεργασία με τη Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ / ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ	
• Ένταξη του θέματος της βίας των παιδιών στην ενδοϋπηρεσιακή εκπαίδευση όλων των επαγγελματιών υγείας.	Υπουργείο Υγείας & Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού
• Ανάγκη οργάνωσης διατμηματικών και ενδοτμηματικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων – για θέματα πρόληψης, αναγνώρισης και αντιμετώπισης της βίας των παιδιών (σε συνεργασία με την Ακαδημία Δημόσιας Διοίκησης).	Υπουργείο Υγείας σε συνεργασία με άλλες εμπλεκόμενες υπηρεσίες/ φορείς
• Ειδική εκπαίδευση του προσωπικού των Πρώτων Βοηθειών αναφορικά με τη βία των παιδιών	Υπουργείο Υγείας σε συνεργασία με άλλες εμπλεκόμενες υπηρεσίες/ φορείς
• Στενή συνεργασία με ακαδημαϊκούς φορείς για θέματα εκπαίδευσης, δημιουργίας εργαλείων και έρευνας.	Υπουργείο Υγείας σε συνεργασία με άλλες εμπλεκόμενες υπηρεσίες/ φορείς

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΦΟΡΕΙΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
• Συνεργασία Υπουργείου Υγείας και Παιδείας για ενίσχυση του προγράμματος της αγωγής Υγείας με θέματα διαφυλικών σχέσεων, σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης, επικοινωνίας, επίλυσης συγκρούσεων και σεξουαλικής κακοποίησης.	Υπουργείο Υγείας & Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού
• Ενίσχυση του ρόλου του Οικογενειακού Συμβούλου των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας.	Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας)

6. ΑΛΚΟΟΛ, ΟΥΣΙΕΣ ΚΑΙ ΚΑΠΝΟΣ

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΘΕΣΜΙΚΟ/ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	
Καπνός Πρωώθηση μέτρων για στήριξη της εφαρμογής της νομοθεσίας για την πλήρη απαγόρευση του καπνίσματος, στο σχολείο.	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού
Αλκοόλ και Ουσίες - Αναθεώρηση του περί «Πώλησης Οινοπνευματωδών Ποτών » Νόμου (Κεφ. 144) - Εφαρμογή του «Περί Περίθαλψης και Μεταχείρισης Τοξικομανών Νόμου» στην οποία έχει πρόσφατα συμπεριληφθεί πρόνοια για παιδιά.	Υπουργείο Εσωτερικών, ΑΣΚ Υπουργείο Υγείας
ΠΡΟΛΗΨΗ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ / ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ / ΕΓΚΑΙΡΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ	
Καπνός Ανανέωση του υλικού αγωγής υγείας για το κάπνισμα από τη Σχολιατρική	Υπουργείο Υγείας (Σχολιατρική Υπηρεσία)
Εκστρατείες ενημέρωσης που να στοχεύουν σε επιλεγμένες ομάδες στόχου ανά έτος, συμπεριλαμβανομένων τους νέους γονείς και έγκυες μητέρες που καπνίζουν.	Υπουργείο Υγείας (Επισκέπτριες Υγείας/ Μαίες)
Καλύτερη συνεργασία του ΥΥ με σύμβουλους στα σχολεία για παροχή συμβουλευτικής διακοπής του καπνίσματος για μαθητές.	Υπουργείο Υγείας (Κλινική διακοπής του καπνίσματος/ Σχολιατρική Υπηρεσία) Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
Τακτικές εκστρατείες ευαισθητοποίησης του κοινού για εφαρμογή της νομοθεσίας.	Υπουργείο Υγείας (Υγειονομικές Υπηρεσίες Αστυνομία)
Αλκοόλ & Ουσίες Εφαρμογή του Σχεδίου Δράσης για το Αλκοόλ 2013-2016	ΑΣΚ
- Εντοπισμός και παροχή έγκαιρων και σύντομων παρεμβάσεων και παραπομπή σε σχετικές υποστηρικτικές υπηρεσίες για ανήλικους και νεαρούς παραβάτες και τις οικογένειες τους σε όλες τις επαρχίες. - Εντοπισμός και παροχή σύντομων παρεμβάσεων και παραπομπή σε σχετικές υποστηρικτικές υπηρεσίες σε παιδιά που βρίσκονται υπό την κηδεμονία των ΥΚΕ ή είναι σε κίνδυνο να χάσουν την κηδεμονία των παιδιών τους σε όλες τις επαρχίες και συμμετοχή στο πρόγραμμα όσο το δυνατό μεγαλύτερου αριθμού οικογενειών.	Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων / Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας
- Προώθηση Κλινικών Κατευθυντήριων Οδηγιών για την πρόληψη, διάγνωση και θεραπεία του φάσματος διαταραχής του εμβρυϊκού αλκοολισμού (FASD – Foetal Alcohol Spectrum Disorder) - Προώθηση μεγαλύτερης ευαισθητοποίησης μεταξύ των επαγγελματιών υγείας για το FASD και την ανάπτυξη συστήματος παραπομπής με στόχο τη βελτίωση διάγνωσης και διαχείρισης περιστατικών παιδιών που γεννιούνται με FASD. - Πρόγραμμα έγκαιρης παρέμβασης και στήριξης μαθητών που βρίσκονται στην προπαρασκευαστική μαθητεία και των οικογενειών τους. - Πρόγραμμα καλοκαιρινής απασχόλησης και ενίσχυσης των μαθητών που φοιτούν στα σχολεία του Ριζοκαρπάσου. - Παροχή πολύ επίπεδης στήριξης μέσω υπηρεσιών παροχής κοινωνικής και ψυχολογικής στήριξης, παροχής εναλλακτικών δραστηριοτήτων ή/και διασύνδεσης με άλλες δομές/ υπηρεσίες σε ευάλωτες οικογένειες και παιδιά σε επαρχίες που εντοπίζονται κενά. - Παροχή Προγραμμάτων ανάπτυξης δεξιοτήτων για γονείς, παγκύπρια. - Παροχή υπηρεσιών ψυχολογικής στήριξης, εκπαιδευτικής ενίσχυσης και δημιουργικής ανάπτυξης στους τομείς του αθλητισμού, του πολιτισμού και της τέχνης για παιδιά και εφήβους 8-15 ετών και των	ΑΣΚ

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
οικογενειών τους που έχουν ανάγκη υποστήριξης. - Δημιουργία πρωτοκόλλου καλών πρακτικών για εντοπισμό και διαχείριση περιστατικών παιδιών/εφήβων που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες. - Εφαρμογή παρέμβασης «δουλειάς στο δρόμο» σε περιοχές ευάλωτων ομάδων παγκύπρια με στόχο τη διασύνδεση σε άλλες υπηρεσίες.	
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ / ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ	
- Ενσωμάτωση θεμάτων σχετικών με την προαγωγή υγείας και την ουσιοεξάρτηση, στα προγράμματα σπουδών των επαγγελματιών υγείας, των επαγγελματιών κοινωνικής ευημερίας και των εκπαιδευτικών. - Παροχή εκπαίδευσης σύντομων παρεμβάσεων για επαγγελματίες υγείας όσον αφορά νεαρά άτομα που αποτείνονται στα ΤΑΕΠ λόγω μέθης ή για αντιμετώπιση της λήψης υπερβολικής δόσης, εγκύους γυναίκες που καταναλώνουν αλκοόλ & καπνίζουν. - Εφαρμογή συνεχούς εκπαίδευσης για το προσωπικό των ΤΑΕΠ - Παροχή εκπαίδευσης στην Υπεύθυνη Πώληση και Διάθεση Αλκοόλ(& καπνός) στους επαγγελματίες φιλοξενίας και διοργανωτές φεστιβάλ. - Παροχή εκπαίδευσης επαγγελματιών υγείας (νοσηλεύτες, γυναικολόγοι/μαιευτήρες και παιδίατροι) σχετικά με τους κινδύνους κατανάλωσης αλκοόλ κατά τη εγκυμοσύνη και της διαταραχής του φάσματος του εμβρυϊκού αλκοολισμού για βελτίωση της διάγνωσης και διαχείρισης περιστατικών παιδιών με FAS και FASD.	ΑΣΚ ΑΣΚ ΑΣΚ ΑΣΚ ΑΣΚ

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
• Παροχή εκπαίδευσης Επαγγελματιών Πρόληψης για «Quality Standards» στην Πρόληψη. • Εκπαίδευση εκπαιδευτικών, γονιών και μαθητών μέσα στα πλαίσια της συνεργασίας με τα Σχολεία Δημόσια και Ιδιωτικά αλλά και τις συνομοσπονδίες γονέων. • Εκπαίδευση στο πρωτόκολλο των προγραμμάτων διακοπής του καπνίσματος. • Συνεχής εκπαίδευση σε θέματα νέων ψυχοτρόπων συνθετικών ουσιών.	ΑΣΚ ΑΣΚ ΑΣΚ Υπουργείο Υγείας
• Διαφώτιση σε μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου σχετικά με τους κινδύνους στην οδήγηση από τη χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών. • Έκδοση ενημερωτικού υλικού για παιδιά Γυμνασίου και Λυκείου για τις επιβλαβείς επιπτώσεις από τη χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών.	Γενικό Χημείο του Κράτους
ΔΕΙΚΤΕΣ ΥΓΕΙΑΣ/ ΕΡΕΥΝΑ	
• Διερεύνηση Επικράτησης χρήσης Εξαρτησιογόνων ουσιών στον γενικό πληθυσμό (συμπεριλαμβάνει και παιδιά) • Διερεύνηση Επικράτησης χρήσης Εξαρτησιογόνων ουσιών στο μαθητικό πληθυσμό. • Διερεύνηση στάσεων και αντιλήψεων και παρεμβάσεων που παρέχονται από στους επαγγελματίες υγείας συμπεριλαμβανομένων των γυναικολόγων, μαιευτήρων και παιδιάτρων, σχετικά με τη χρήση αλκοόλ κατά την εγκυμοσύνη και την περίοδο του θηλασμού.	ΑΣΚ ΑΣΚ

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
• Διερεύνηση Καπνιστικής Συμπεριφοράς νέων και γονέων. • Καταγραφή στοιχείων από δείγματα ΤΑΕΠ ως προς τη χρήση αλκοόλης και άλλων εξαρτησιογόνων ουσιών από παιδιά/έφηβους.	ΑΣΚ ΑΣΚ Υπουργείο Υγείας Γενικό Χημείο του Κράτους

7. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΘΕΣΜΙΚΟ / ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	
Ανάπτυξη θεσμικού πλαισίου για τη βιοπαρακολούθηση του ανθρώπου, σε συμφωνία με τις εξελίξεις σε κοινοτικό επίπεδο.	Γενικό Χημείο του Κράτους
- Πρώθηση Νομοθεσίας Προφύλαξης των παιδιών από την ακτινοβολία wi Fi/ κινητών κατά το πρότυπο της Γαλλίας. - Νομοθετική κατοχύρωση και αναβάθμιση της ΕΕΠΥΠ. - Εφαρμογή υφιστάμενων κανονισμών – νομοθεσιών. - Πρώθηση καινούργιων κανονισμών – νομοθεσιών αναλόγως αποτελεσμάτων ερευνών ή προβλημάτων/ καταγγελιών (οτιδήποτε τεκμηριωμένο). - Ανάπτυξη δεσμών με αντίστοιχες Επιτροπές άλλων Ευρωπαϊκών χωρών για ανταλλαγή απόψεων για δράσεις προστασίας του παιδιού.	Εθνική Επιτροπή Περιβάλλον και Υγεία του Παιδιού (ΕΕΠΥΠ)
ΠΡΟΛΗΨΗ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ / ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ / ΕΓΚΑΙΡΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ	
- Υλοποίηση επιτροπών ελέγχων εξωτερικών χώρων των νηπιαγωγείων και των σχολείων (καταλληλότητα για τα παιχνίδια, αμμοδόχοι, κτλ). - Πρώθηση συστημάτων απάμβλυνσης της ηχορύπανσης στα σχολεία. - Εκστρατεία ενάντια στη χρήση πλαστικών πατωμάτων από ανακυκλωμένα ελαστικά σε σχολεία και χώρους που συχνάζουν παιδιά.	Εθνική Επιτροπή Περιβάλλον και Υγεία του Παιδιού (ΕΕΠΥΠ)

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ / ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ	
Διάχυση αποτελεσμάτων – οδηγιών από τους εμπλεκόμενους επαγγελματικούς συλλόγους/ ενδιαφερόμενους φορείς προς τους Λειτουργούς.	Εθνική Επιτροπή Περιβάλλον και Υγεία του Παιδιού (ΕΕΠΥΠ)
- Πιο άμεση και αποτελεσματική επικοινωνία με το κοινό (διαλέξεις, έντυπο υλικό, videos, οργάνωση εκδηλώσεων). - Ενθάρρυνση υγιών δραστηριοτήτων παιδιών στον ελεύθερο τους χρόνο (ενασχόληση με δραστηριότητες, αθλητισμό κτλ) για αποφυγή και περιορισμό της απασχόλησής τους με την τηλεόραση, ηλεκτρονικά παιχνίδια και διαδίκτυο.	Εθνική Επιτροπή Περιβάλλον και Υγεία του Παιδιού (ΕΕΠΥΠ) Υπουργείο Υγείας Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού
Συνεργασία με το γραφείο Πολιτικής Άμυνας και Ασφάλειας του παιδιού (ΥΠΠ) και άλλους εμπλεκόμενους φορείς για θέματα προστασίας του παιδιού από την έκθεση στην ηλιακή ακτινοβολία για αποφυγή μελανώματος.	Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού
ΔΕΙΚΤΕΣ ΥΓΕΙΑΣ/ ΕΡΕΥΝΑ	
Ανάπτυξη πλατφόρμας για τη Βιοπαρακολούθηση του ανθρώπου, σε συμφωνία με τις εξελίξεις σε κοινοτικό επίπεδο.	Γενικό Χημείο του Κράτους
Διεκδίκηση συμμετοχής σε έρευνες και διαχείριση ευρωπαϊκών κονδυλίων που αφορούν το περιβάλλον του παιδιού και τη χρήση αλκοόλ από μέλλουσες μητέρες.	Γενικό Χημείο Κράτους
Συνεργασία εμπλεκόμενων σχετικά με τα παιδικά καλλυντικά και τη ζωγραφική προσώπου για εφαρμογή του σχετικού Κανονισμού και διενέργεια επί τόπου ερευνών σε φαρμακεία σχετικά με τα καλλυντικά.	Εθνική Επιτροπή Περιβάλλον και Υγεία του Παιδιού (ΕΕΠΥΠ) Φαρμακευτικές Υπηρεσίες

8. ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ / ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

[illegible]

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
υλοποίηση των δράσεων για τη ΣΑΥΔ. (Πάντοτε σύμφωνα με τον προϋπολογισμό που απαιτείται για την υλοποίηση των δράσεων που θα είναι προγραμματισμένες το συγκεκριμένο έτος) • Σχεδιασμός, υιοθέτηση και εφαρμογή κατευθυντήριων γραμμών, πρωτοκόλλων, κωδικών πρακτικής για: - Όλες τις προσφερόμενες υπηρεσίες ΣΑΥΔ (εξατομικευμένη συμβουλευτική σε θέματα ΣΑΥΔ (π.χ. συμβουλευτική για ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη, για διακοπή εγκυμοσύνης, τεστ HIV, σεξουαλική βία κ.α. – εξέταση/θεραπεία ΣΜΝ, τοκετός κτλ) Πρωτοβάθμια – Δευτεροβάθμια- Τριτοβάθμια Φροντίδα Υγείας • Συστηματική αξιολόγηση για την εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών, πρωτοκόλλων, κωδικών πρακτικής από το προσωπικό. • Συμπερίληψη υπηρεσιών ΣΑΥΔ για παιδιά/νέους στο Γενικό Σχέδιο Υγείας. • Δημιουργία και εφαρμογή συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης των προσφερόμενων υπηρεσιών ΣΑΥΔ έτσι ώστε να διασφαλίζεται η πληρότητα και ποιότητα των υπηρεσιών τόσο στο δημόσιο αλλά και στον ιδιωτικό τομέα όπου παρέχονται οι ανάλογες υπηρεσίες. • Διασφάλιση της εμπλοκής των παιδιών στον σχεδιασμό και στη διαβούλευση πολιτικών/νομοθεσιών/σχεδίων δράσεων και το σχεδιασμό/διαμόρφωση/αξιολόγηση υλικού/εργαλείων για θέματα ΣΑΥΔ μέσω νομοθεσίας. • Δημιουργία/υιοθέτηση λογισμικού συστήματος υποχρεωτικής καταγραφής περιστατικών/δεδομένων εκτός από HIV/AIDS και ΣΜΝ επίσης, των ανεπιθύμητων εγκυμοσυνών και εκτρώσεων από το δημόσιο και ιδιωτικό τομέα (Δερματολόγοι, γυναικολόγοι, παιδίατροι κ.α.). • Δημιουργία και εφαρμογή διατμηματικών διαδικασιών για κρατικές υπηρεσίες/ ΜΚΟ/ φορείς που σχετίζονται με ΣΑΥΔ, οι οποίες θα παραπέμπουν σε όλες τις απαραίτητες διαδικασίες υπηρεσίες/φορείς ώστε να παρέχεται μια ολιστική προσέγγιση (ιατρική, ψυχοσυναισθηματική κτλ).	Υπουργείο Υγείας (Εθνική Επιτροπή) Υπουργείο Υγείας (Εθνική Επιτροπή) Υπουργείο Υγείας Υπουργείο Υγείας (Εθνική Επιτροπή) Υπουργείο Υγείας (Εθνική Επιτροπή) Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού Υπουργείο Υγείας (Εθνική Επιτροπή) Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού Υπουργείο Υγείας (Εθνική Επιτροπή)

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΠΡΟΛΗΨΗ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ / ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ / ΕΓΚΑΙΡΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ	
- Δημιουργία «κλινικών εφήβων**» (One Stop – Walk in Center) φιλικών προς τους νέους* (διασφάλιση του δικαιώματος της εμπιστευτικότητας, ενημέρωσης, ιδιωτικότητας, κ.α.) σε όλες τις πόλεις, σε χώρους εκτός των κρατικών νοσηλευτηρίων με σκοπό να παρέχουν ιατρικές, συμβουλευτικές, εκπαιδευτικές υπηρεσίες σχετικές με τη ΣΑΥΔ από εξειδικευμένο προσωπικό σε θέματα ΣΑΥΔ. - Οι υπηρεσίες θα προσφέρονται δωρεάν. - Επίσης θα προσφέρονται υπηρεσίες σε συνεργασία με ιδιώτες (παραπομπές). - Οι κλινικές εφήβων θα λειτουργούν ταυτόχρονα και ως κέντρα πληροφόρησης και ενημέρωσης προσφέροντας τους ενημερωτικό ή άλλο υλικό.	Υπουργείο Υγείας Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ΜΚΟ
Δημιουργία κρατικών κλινικών ΣΑΥΔ για νέους μέχρι 30 χρονών στα κρατικά νοσηλευτήρια σε όλες τις πόλεις οι οποίες θα παρέχουν ιατρικές και συμβουλευτικές υπηρεσίες όπως επίσης υπηρεσίες πληροφόρησης και ενημέρωσης (π.χ. συμβουλευτική για ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη, ΣΜΝ) με πρόσβαση σε όλους τους νέους.	Υπουργείο Υγείας
Δωρεάν παροχή αντισυλληπτικών μεθόδων και συμβουλευτική για τη χρήση αντισυλληπτικών μεθόδων από τα κρατικά νοσηλευτήρια σε νέους.	Υπουργείο Υγείας (Φαρμακευτικές Υπηρεσίες)
Προσφορά μεγαλύτερης γκάμας μεθόδων αντισύλληψης και δωρεάν παροχή από το δημόσιο τομέα. Παροχή επίσης από τον ιδιωτικό τομέα.	Υπουργείο Υγείας (Φαρμακευτικές Υπηρεσίες) Παγκύπρια Γυναικολογική Εταιρεία
Σχεδιασμός και υλοποίηση στοχευμένων εκστρατειών ενημέρωσης σε θέματα ΣΑΥΔ αλλά και σε πληροφορίες σχετικές με τις διαθέσιμες υπηρεσίες για ΣΑΥΔ, σε σταθερή και τακτική βάση (σε ετήσια βάση σε τακτά χρονικά διαστήματα π.χ. Εβδομάδα Σεξουαλικής Υγείας) με τη χρήση κοινωνικών δικτύων και άλλων μέσων κατάλληλων για παιδιά. Διοργάνωση εκστρατειών που απευθύνονται ταυτόχρονα στο κοινό και συγκεκριμένα σε γονείς.	Υπουργείο Υγείας
Σχεδιασμός ιστοσελίδας (διαθέσιμη σε διάφορες γλώσσες) με θέματα ΣΑΥΔ που θα περιλαμβάνει	Υπουργείο Υγείας

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
έγκυρη πληροφόρηση και συμβουλευτική. Ηλεκτρονική πλατφόρμα με live chat, live link camera, 24ωρη λειτουργία και με υπηρεσίες για άτομα με αναπηρία (π.χ. οπτικό-νοηματική), θα παραπέμπει σε άλλες διαδικτυακές υπηρεσίες άλλων φορέων κυβερνητικών, μη κυβερνητικών και ιδιωτικών.	
Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών σε όλα τα κρατικά νοσηλευτήρια (π.χ. HIV/AIDS, ανεπιθύμητη εγκυμοσύνη, ΣΜΝ)	Υπουργείο Υγείας
Δημιουργία και εκτύπωση ενημερωτικών εντύπων σε ελληνικά, αγγλικά και σε άλλες γλώσσες που θα θεωρηθούν απαραίτητες λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες του πληθυσμού. Προώθηση και διάχυση των εντύπων σε χώρους κατάλληλους που έχουν πρόσβαση τα παιδιά και οι γονείς, στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα όπως δημόσια νοσοκομεία και ιδιωτικές κλινικές (π.χ. Παιδίατροι). Συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού και ΜΚΟ για την ετοιμασία και προώθηση/διάχυση του υλικού.	Υπουργείο Υγείας – Μέλη της Εθνικής Επιτροπής Εξωτερικοί συνεργάτες Παγκύπριοι Σύνδεσμοι Γονέων Τοπική Αυτοδιοίκηση
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ / ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ	
Υποχρεωτική, συστηματική εκπαίδευση και επιμόρφωση σε ετήσια βάση σε θέματα ΣΑΥΔ, όλων των επαγγελματιών υγείας (Νοσηλεύτριες/οι, Παιδίατροι, Γυναικολόγοι, Σχολίατροι, Εκπαιδευτικοί, Ψυχολόγοι, Επισκέπτριες Υγείας, λειτουργών, προσωπικού, κ.α.) στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα.	Υπουργείο Υγείας (ΙΥ&ΥΔΥ, ΥΨΥ, ΝΥ) Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού
- Τακτική κατάρτιση, εκπαίδευση και εξειδίκευση των λειτουργών, προσωπικού, που στελεχώνουν τις υπηρεσίες ΣΑΥΔ, με τη συμμετοχή υψηλόβαθμων στελεχών. - Δημιουργία και εφαρμογή προγραμμάτων κατάρτισης και επιμόρφωσης σε θέματα ΣΑΥΔ, για φοιτητές νοσηλευτικών και ιατρικών σχολών, δημόσιων και ιδιωτικών. - Δημιουργία και εφαρμογή προγραμμάτων κατάρτισης και επιμόρφωσης σε θέματα ΣΑΥΔ, για φοιτητές κοινωνικών επιστημών (ψυχολογία, κοινωνιολογία κ.α.) - Δημιουργία και εφαρμογή προγραμμάτων ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης σε γονείς για θέματα ΣΑΥΔ των παιδιών. - Δημιουργία ηλεκτρονικής πλατφόρμας με πρόσβαση για όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και επαγγελματίες υγείας. Η πλατφόρμα θα περιλαμβάνει πληροφορίες για υπηρεσίες /προγράμματα	Υπουργείο Υγείας

ΔΡΑΣΕΙΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΣΑΥΔ, στατιστικά δεδομένα, νομοθεσίες και άλλα, σε θέματα ΣΑΥΔ. Ταυτόχρονα, θα ανταλλάσσονται απόψεις και καλές πρακτικές για το θέμα. Θα αποτελεί πηγή έγκυρης πληροφόρησης. Θεσμοθέτηση μηχανισμού που θα επιτρέπει τη συνεργασία τόσο του Υπουργείου Υγείας αλλά και των άλλων εμπλεκόμενων φορέων (Κυβερνητικών και Μη) με το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, για την εφαρμογή της σεξουαλικής διαπαιδαγώγησης σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης στα πλαίσια του Προγράμματος Αγωγής Υγείας του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού.	
ΔΕΙΚΤΕΣ ΥΓΕΙΑΣ/ ΕΡΕΥΝΑ	
<u>Δείκτες Υγείας</u> - Αριθμός επιθυμητών εφηβικών εγκυμοσυνών - Αριθμός εφηβικών ανεπιθύμητων εγκυμοσυνών - Αριθμός εφηβικών αμβλώσεων - Αριθμός τοκετών κατά τη διάρκεια της εφηβείας - Αριθμός εφηβικών εγκυμοσυνών που κατέληξαν σε άμβλωση - Μέση ηλικία έναρξης σεξουαλικών επαφών - Αριθμός χρηστών αντισυλληπτικών χαπιών και άλλων μεθόδων αντισύλληψης - Αριθμός χρηστών ανδρικών προφυλακτικών - Αριθμός περιστατικών/κρουσμάτων χλαμύδια και άλλων ΣΜΝ - Αριθμός περιστατικών /κρουσμάτων σύφιλης - Αριθμός περιστατικών/ κρουσμάτων - Αριθμός εμβολιασμών (π.χ. εμβόλιο κατά του τραχήλου της μήτρας) - Αριθμός περιστατικών σεξουαλικής κακοποίησης/βίας - Αριθμός περιστατικών Ακρωτηριασμού Γυναικείων Γεννητικών Οργάνων (Female Genital Mutilation)\ <u>Έρευνες</u> - Διεκπεραίωση ποιοτικών και ποσοτικών ερευνών σε συστηματική βάση. - Συστηματική καταγραφή στατιστικών δεδομένων σε ένα κεντρικό αρχείο καταγραφής συγκεκριμένα για ΣΜΝ, εφηβικές εγκυμοσύνες – αμβλώσεις – χρήση αντισύλληψης – HIV/AIDS κ.α. που θα έχουν πρόσβαση όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς.	Υπουργείο Υγείας / Μονάδα Παρακολούθησης Υγείας Όλοι οι εμπλεκόμενοι

Δ. ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ

Βασική προϋπόθεση επίτευξης των στόχων της Στρατηγικής για τα Δικαιώματα του Παιδιού στην Υγεία, είναι η εφαρμογή διατομεακών προσεγγίσεων και η συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

Η παρακολούθηση της υλοποίησης της Στρατηγικής θα γίνεται από το Υπουργείο Υγείας σε συνεργασία με όλους τους εμπλεκόμενους.

Για σκοπούς παρακολούθησης της Στρατηγικής, θα κληθούν να οριστούν Σημεία Επαφής από τα αρμόδια κυβερνητικά τμήματα, τους κοινωνικούς εταίρους, τους εκπροσώπους των παιδιών και των γονέων, τις εμπλεκόμενες μη κυβερνητικές οργανώσεις και τους επαγγελματικούς συλλόγους/συνδέσμους. Αυτοί θα καλούνται ετήσια :

- Να καθορίζουν τις δράσεις που θα αναλαμβάνουν και που πηγάζουν από τη Στρατηγική με κάλυψη των δαπανών από το δικό τους προϋπολογισμό.
- Να υποβάλλουν ετήσια στο Υπουργείο Υγείας έκθεση για το βαθμό υλοποίησης των διάφορων δράσεων που έχουν αναλάβει.
- Να υποβάλλουν εισηγήσεις για τη διαμόρφωση πολιτικής για την προαγωγή, διαρκή προστασία και εφαρμογή των δικαιωμάτων του παιδιού στην υγεία.

Μέσα από την παρακολούθηση υλοποίησης της Στρατηγικής το Υπουργείο Υγείας σε συνεργασία με τα Σημεία Επαφής των εμπλεκόμενων φορέων θα προωθεί τα ακόλουθα:

- Συγγραφή και υποβολή ετήσιας έκθεσης στον Υπουργό Υγείας, για την πρόοδο και αποτελεσματικότητα εφαρμογής της Στρατηγικής.
- Διασφάλιση της συνεργασίας και αλληλοβοήθειας των εμπλεκόμενων φορέων και την προώθηση κοινής δράσης.
- Προαγωγή της επικουρικότητας και της συμπληρωματικότητας των δράσεων, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.
- Όταν κρίνεται αναγκαίο να γίνεται σύσταση υπο-επιτροπών ή ομάδων εργασίας αποτελούμενες από εκπροσώπους των εμπλεκόμενων φορέων/υπηρεσιών, αναλόγως του θέματος.

Ε. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΩΝ

Γενικός Συντονισμός:

Δρ Όλγα Καλακούτα, Υπουργείο Υγείας

Χρύσω Γρηγοριάδου, Υπουργείο Υγείας

ΟΜΑΔΑ Α: Υπηρεσίες Υγείας προς το Παιδί

Συντονίστρια:

Δρ Χρυστάλλα Χαραλάμπους, Οδοντιατρικές Υπηρεσίες

Βοηθός Συντονίστρια:

Παμπίτσα Γαβριήλ, Νοσηλευτικές Υπηρεσίες

Μέλη Ομάδας:

Δρ Θάλεια Παπαδούρη, Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας

Δρ Άννα Παραδεισιώτη, Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας

Έλενα Παναγιωτοπούλου, Φαρμακευτικές Υπηρεσίες

Χρίστος Αντωνιάδης, Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

Τώνια Σιαμππάνη, Γραφείο Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού

Σωτήρης Στρατής, Υπουργείο Υγείας, Τομέας Καρτών Νοσηλείας

ΟΜΑΔΑ Β: Μη Μεταδοτικά Νοσήματα

Συντονίστρια:

Δρ Μυρτώ Αζίνα, Υπουργείο Υγείας

Βοηθός Συντονίστρια:

Νατάσα Χριστοφή, Νοσηλευτικές Υπηρεσίες

Μέλη Ομάδας:

Δρ Μόνικα Γιαννούκου, Οδοντιατρικές Υπηρεσίες

Μαρία Αθανασιάδου, Μονάδα Παρακολούθησης Υγείας

π. Δημήτριος Ματπούρας, Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

Αντρέας Τσιάκκιρος, Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

ΟΜΑΔΑ Γ: Διατροφή και Μητρικός Θηλασμός

Συντονίστρια:

Γεωργία Τσιάππα, Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας

Βοηθός Συντονίστρια:

Βασιλική Χ'ΐλωνά, Νοσηλευτικές Υπηρεσίες, Εθνική Επιτροπή Μητρικού Θηλασμού

Μέλη Ομάδας:

Χριστίνα Μιχαηλίδου, Νοσηλευτικές Υπηρεσίες/ Κλάδος Επισκεπτών/τριών Υγείας

Γιώργος Χαρτούσιος, Υγειονομικές Υπηρεσίες

Δρ Μάρω Σολωμού, Παιδιατρική Εταιρείας Κύπρου, Εθνική Επιτροπή Μητρικού Θηλασμού

Θεοπίστη Κυπριανού, Μονάδα Παρακολούθησης Υγείας

Καθ. Θεανώ Καλαβανά, Πανεπιστήμιο Λευκωσίας

ΟΜΑΔΑ Δ: Λοιμώδη Νοσήματα / Εμβολιασμοί

Συντονίστρια:

Δρ Μαρία Κολιού, Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας, Μονάδα Επιδημιολογικής Επιτήρησης και Ελέγχου Λοιμωδών Νοσημάτων

Βοηθός Συντονίστρια:

Σωτηρούλα Σωτηρίου, Νοσηλευτικές Υπηρεσίες, Μονάδα Μονάδα Επιδημιολογικής Επιτήρησης και Ελέγχου Λοιμωδών Νοσημάτων

Μέλη Ομάδας:

Μαρία Αθανασιάδου, Μονάδα Παρακολούθησης Υγείας

Ελένη Προκοπίου, Νοσηλευτικές Υπηρεσίες/ Κλάδος Επισκεπτών/τριών Υγείας

Χρύσω Γρηγοριάδου, Υπουργείο Υγείας

ΟΜΑΔΑ Ε: Πρόληψη της βίας και των ατυχημάτων

Συντονίστρια:

Δρ Ειρήνη Λόρδου, Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας

Βοηθός Συντονίστρια:

Ειρήνη Γεωργίου, Υπουργείο Υγείας

Μέλη Ομάδας:

Δρ Εβίτα Χατζιμίχα, Πανεπιστήμιο Κύπρου και Σύνδεσμος Ψυχολόγων Κύπρου

Δρ Χαρά Α. Δημητρίου, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Μαρία Κουσουλή, Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας

Νικολέττα Ρένκω, Συμβουλευτική Επιτροπή για πρόληψη και καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια

Άντρη Δημητρίου, Νοσηλευτικές Υπηρεσίες/ Κλάδος Επισκεπτών/τριών Υγείας

Κώστας Βέης, Αστυνομία Κύπρου

ΟΜΑΔΑ ΣΤ: Ψυχική Υγεία, Αλκοόλ, Ουσίες και Καπνός

Συντονίστρια:

Λήδα Χριστοδούλου, Αντιναρκωτικό Συμβούλιο Κύπρου

Βοηθός Συντονίστρια:

Δρ Βασιλική Χριστοδούλου, Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας, Πρόγραμμα Διακοπής του Καπνίσματος

Μέλη Ομάδας:

Δρ Ελισάβετ Ευσταθίου, Παιδιατρική Εταιρεία Κύπρου

Μαρίνα Ευθυμιάδου, Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας

Ντόρις Καμαρά, Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας

ΟΜΑΔΑ Ζ: Περιβάλλον

Συντονίστρια:

Δρ Ανδρέας Χατζησάββας, Επιτροπή Περιβάλλον και Υγεία του Παιδιού

Βοηθός Συντονίστρια:

Αντιγόνη Λοϊζίδου, Επιτροπή Περιβάλλον και Υγεία του Παιδιού

Μέλη Ομάδας:

Δρ Φροσούλα Θεοκλέους, Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας/ Σχολιατρική Υπηρεσία

Δρ Στέλλιος Γιαννόπουλος, Γενικό Χημείο του Κράτους

Δρ Ανδρούλα Στεφάνου, Παιδιατρική Εταιρεία Κύπρου

Ιωάννης Αποστόλου, Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

ΟΜΑΔΑ Η: Σεξουαλική και Αναπαραγωγική Υγεία και Δικαιώματα (ΣΑΥΔ) / Οικογενειακός Προγραμματισμός

Συντονίστρια:

Μαρία Επαμεινώνδα, Κυπριακός Σύνδεσμος Οικογενειακού Προγραμματισμού

Βοηθός Συντονίστρια:

Μαρία Γεωργίου, Νοσηλευτικές Υπηρεσίες, Μαία

Μέλη Ομάδας:

Δρ Παναγιώτης Χριστοφίδης, Ιατρικές Υπηρεσίες και Υπηρεσίες Δημόσιας Υγείας

Καίτη Χατζητοφή, Νοσηλευτικές Υπηρεσίες, Κλάδος Επισκεπτριών Υγείας

Καθ. Ιωάννης Πατρίκιος, Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Γιώργος Κόλλυφας, Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

Εύα Νεοφύτου, Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού

Λίζα Παύλου, Οργανισμός Νεολαίας Κύπρου

Νίκη Ανδρέου, Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξεως

